

Studiu privind contextul internațional
al inovărilor curriculare asociate
învățământului secundar.
Posibile direcții de inovare a
curriculumului românesc.

2018

Coordonatori

Florian Ionel Lixandru
Stelian Victor Fedorca

Autori

Ana Elisabeta Naghi
Alexandrina Peter
Liliana Maria Toderiuc
Gabriel Vrînceanu

***Studiu privind contextul internațional al inovărilor
curriculare asociate învățământului secundar.
Posibile direcții de inovare a curriculumului românesc.***

Nu contează atât de mult dacă, structural, am identificat cel mai bun design curricular, cât ceea ce se întâmplă la momentul când cadrul identificat este pus în practică.

Coordonatori: Florian Ionel LIXANDRU | Stelian Victor FEDORCA

Autori: Ana Elisabeta Naghi | Alexandrina Peter
Liliana Maria Toderiuc | Gabriel Vrînceanu

**Studiu privind contextul internațional al inovărilor curriculare asociate învățământului secundar: posibile direcții de inovare a curriculumului românesc.
FORMAT ONLINE**

Casa Corpului Didactic București
Editura Atelier Didactic

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Studiu privind contextul internațional al inovărilor curriculare asociate învățământului secundar: posibile direcții de inovare a curriculumului românesc / Ana Elisabeta Naghi, Alexandrina Peter, Liliana Maria Toderiuc, Gabriel Vrînceanu / coord.: Florian Ionel Lixandru, Stelian Victor Fedorca. - București : Atelier didactic, 2018

Conține bibliografie
ISBN 978-606-8923-08-6

- I. Naghi, Ana Elisabeta
- II. Peter, Alexandrina
- III. Toderiuc, Liliana Maria
- IV. Vrînceanu, Gabriel
- V. Lixandru, Florian Ionel (coord.)
- VI. Fedorca, Stelian Victor (coord.)

37

Casa Corpului Didactic a Municipiului București

Editura Atelier Didactic

Director: **Gabriel Narcis Vrînceanu**

Redactor Șef: **Laura Rudeanu**

București, Splaiul Independenței nr. 315 A, Sector 6

Tel: 021/313.49.01; Fax: 021/313.49.27

www.ccd-bucuresti.org

Cuprins

I. Considerații generale argument	05
II. Perspectiva asiatică	07
III. Perspectiva finlandeză	15
IV. Perspectiva franceză	23
V. Perspectiva internațională	29
VI. Propunere plan cadru învățământ secundar - România	37
VII. Coordonatele inovării curriculare, dincolo de planul cadru	61
VIII. Referințe bibliografice	67

I

CONSIDERAȚII GENERALE ARGUMENT

Modificările curriculare la nivel liceal, care sunt puse în dezbatere, trebuie să aibă în vedere facilitarea formării la elevi a unor atitudini pozitive față de propria devenire ca adult, aceasta implicând pre-profesionalizare, însoțită de creșterea stimei de sine și a respectului față de cei din jur și față de propria învățare și muncă, urmărindu-se atingerea idealului educațional pentru fiecare.

În acest sens, curriculumul trebuie să fie unul pragmatic, în sensul unui design și al unui fond eminamente axate pe utilitate în raport cu formarea idealului educațional.

Acest studiu a avut ca punct de plecare intenția de a exprima punctul de vedere personal al autorilor privind propunerile de planuri cadru la nivelul învățământului liceal, considerând că o atitudine expectativă este nepotrivită momentului, iar lipsa implicării nu ar permite celui pasiv să aibă apoi dreptul la comentarii asupra rezultatului consultării publice.

Chiar dacă propunerea care este conținută în studiul de față are un caracter pronunțat de subiectivism datorat limitei de experiență proprie oricărei persoane, am încercat ca propunerea să fie însoțită de o serie de considerații privind modul în care alte sisteme de învățământ au făcut/ fac față provocării inovării curriculumului.

Astfel, studiul de față prezintă caracteristici privind situația curriculumului corespunzător învățământului secundar, din 4 perspective:

» *Perspectiva asiatică, incluzând date pentru China;*

» *Perspectiva finlandeză*

» *Perspectiva franceză*

» *Perspectiva internațională.*

Este de menționat faptul că studiul nu are un caracter sau pretenții de exhaustivitate, cele 4 perspective nefiind comentate, ci constituindu-se doar o prezentare sistematizată a informațiilor asociate referințelor bibliografice.

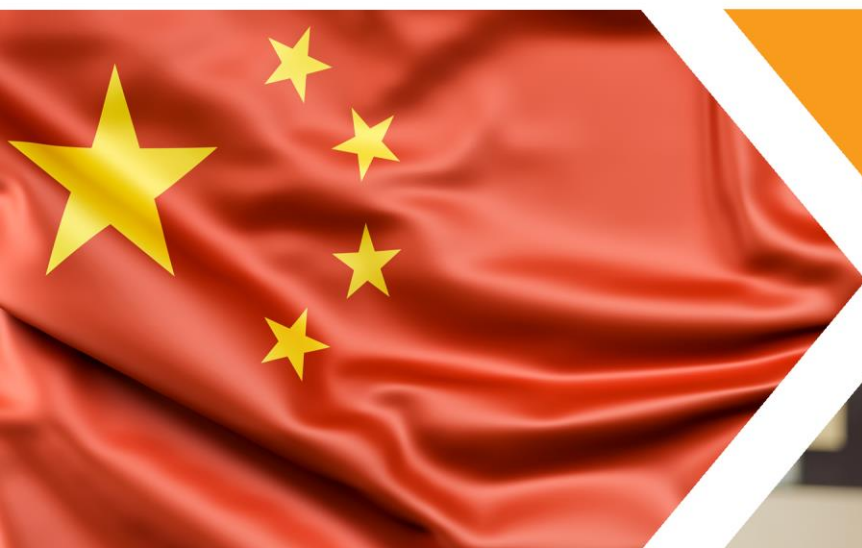
În raport cu propunerea de plan cadru pentru învățământul liceal, filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică – informatică, care încheie materialul, am considerat necesar să asociem comentarii care să permită înțelegerea mai bună a construcției respective.

Aceasta nu înseamnă că propunerea altei variante ar însemna dezacord total cu variantele postate de ministerul de resort, care sunt rezultatul unui cumul de expertize cărora le acordăm întreaga considerație și nu evităm formularea unei alegeri, opinând că Varianta 3 reprezintă o schimbare mai amplă față de actuala abordare curriculară.

De asemenea, am completat materialul de față cu propuneri de plan cadru pentru învățământul liceal, specializările științele naturii, științe sociale și filologie, păstrând aceleași caracteristici de la specializarea matematică-informatică.

Încheiem argumentația reiterând un comentariu pe care îl considerăm esențial: ***nu contează atât de mult dacă, structural, am identificat cel mai bun design curricular, cât ceea ce se întâmplă la momentul când cadrul identificat este pus în practică.*** De-abia de la acest moment apar adevăratele provocări.

II

PERSPECTIVA ASIATICĂ

Un studiu al dr. John Jerrim, Institute of Education Research, care face o analiză privind rezultatele la scorurile PISA ale elevilor de origine asiatică – indiferent de locul în care învață (țara de origine sau ca migranți) – relevă faptul că **succesul școlar nu este determinat doar de calitatea și diversitatea metodelor de predare ci și de cultura educației**, în sensul în care elevului, de la cea mai mică vârstă:

- » fie i se propun contexte favorizante pentru formarea atitudinii pozitive față de propria învățare, prin încurajarea participării active în stabilirea obiectivelor de învățare și a traseului curricular prin care ajunge la îndeplinirea obiectivelor propuse,
- » fie cultura socială și valorile familiei sunt pro-educație.

Faptul că o privire atentă asupra țărilor asiatice – din punct de vedere al sistemelor sociale și al educației – poate fi un punct de plecare în strategia inovării curriculumului este justificat și de următoarele aspecte concludive din studiul „The U.S. must start learning from Asia”, Vishakha Desai, publicat de CNN:

- » 10 dintre cele mai performante țări în domeniul educației sunt asiatice;
- » Există o relație direct proporțională între rezultatele evaluărilor externe (în special pe domeniul matematică și științe) și creșterea economică pe care o înregistrează țările;
- » Calitatea educatorilor și poziționarea învățământului STEM ca prioritate personală și socială reprezintă factori determinanți ai rezultatelor din domeniul educației, în contextul în care acești factori sunt orientați pentru a face față ritmului accelerat al schimbărilor economice și de mediu, așteptările din partea resurselor umane implicate – profesori, manageri și elevi – fiind deținerea unei perspective reale asupra viitorului;
- » Este necesară o privire asupra diferitelor sisteme educaționale, pentru a adapta elementele care susțin performanța în noul curriculum; astfel, dacă de la nivelul experienței asiatice se poate identifica o strategie motivațională care conduce la rezultate, la nivelul educației promovate în Statele Unite se pot identifica bune practici în zona inovației și creativității.

În cadrul studiului la care facem referire, se evidențiază următoarele caracteristici care favorizează performanța în educație, la nivelul experiențelor asiatice:

- » **Definirea unor standarde academice riguroase și a unui curriculum coerent**, bazat pe conținuturi fundamentale și aplicative, cu o abordare etapizată, care să asigure continuitate și trecerea de la un nivel de competență inferior la unul superior, în raport cu etapele de vârstă. Curriculum este setat astfel încât să răspundă nevoilor reale și este obligatoriu pentru toți elevii care aleg o variantă de traseu educațional, asigurându-se, prin definirea coerentă a standardelor, o abordare unitară la nivelul tuturor școlilor. Libertatea pe care o oferă curriculumul se axează pe dreptul școlilor și profesorilor de a construi designul instrucțional (strategiile didactice), pliat pe specificul grupurilor de educabili, cu transferul responsabilității, în această zonă, către școală și profesor.
- » **Înalta calitate a resursei umane** – cadre didactice și manageri. Intrarea în sistem, în calitate de profesor, presupune definirea unei strategii la nivel de politică publică privind atragerea

licențiaților de top de la universități. Managementul nu este asigurat prin concursuri de directori ci prin recrutare de persoane care îndeplinesc criterii de ocupare a posturilor și implicarea acestora într-un proces de profesionalizare managerială. Sistemul de selecție, de formare inițială, de motivare și de dezvoltare profesională – pentru ambele categorii – este unul care pune accentul pe producerea de rezultate școlare ale elevilor

» **Prioritizarea educației STEM (științe, tehnologii, inginerie și matematică).** Un aspect care poate face diferența – la nivel de calitate – a educației STEM este reprezentat de faptul că predarea acestor domenii de cunoaștere se face încă de la nivelul școlii primare de către specialiști (profesori de specialitate).

» **Corelarea optimă a timpului alocat studiului și efortul pe care trebuie să-l realizeze elevul în atingerea standardelor.** Structura anilor de studiu și încărcarea săptămânală a orarului presupun, de regulă, în sistemele educaționale asiatice, mai multe zile/mai multe ore decât regăsim în alte sisteme, în acord cu valorile promovate de întreaga societate, în principal respectul față de muncă și responsabilitate.

Punctual, ca un exemplu care are multe similitudini cu cel la care ne situăm – pe formă, nu pe fond – (în baza unui **studiu realizat de Kevin Lam, evaluator specialist, World Education Services, referitor la reforma curriculară în învățământul primar secundar din China**) relevă similitudini cu prevederile în vigoare asociate legislației în domeniul educațional din România:

- » Ministerul Educației reprezintă autoritatea centrală care generează politicile publice în domeniul educației, stabilește curriculumul național;
- » Există departamente locale/ regionale sub jurisdicția cărora se poate personaliza un curriculum la decizie și resursele educaționale;
- » Structura celor 12 ani de educație preuniversitară este de tipul 6+3+3, dintre care primii 9 ani reprezintă învățământ obligatoriu (primar: 5-6 ani; secundar inferior – de regulă 3 ani);
- » Structura anului școlar pe două semestre, cu debut în septembrie și finalizare în iulie, însă cu o diferență față de prevederile noastre ce este generată de o creștere progresivă a numărului de săptămâni de școală (26 săptămâni pentru clasele I-II, 30 de săptămâni pentru clasele III-VI, 34 de săptămâni pentru clasele VII-IX); la nivelul unei săptămâni de școală, orarul prevede 5 zile de școală, cu un număr mediu de 35 de ore.

În urma reformei curriculare, ca exemplu de plan cadru al învățământului din China, pentru primii 9 ani de studiu (învățământ primar și secundar inferior), prezentăm următoarea structură:

Anul de studiu									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	Pondere disciplinei în planul cadru
Educație morală și abilități de viață (Morality and Life)	Educație morală și abilități de viață (Morality and Life)	Educație morală și abilități de viață (Morality and Life)	Educație morală și despre societate (Morality and Society)	Educație morală și despre societate	Educație morală și despre societate	Educație morală și ideologică (Morality and Ideology)	Educație morală și ideologică	Educație morală și ideologică	7-9%
						Istorie și Societate (sau la alegere Istorie sau Geografie)			3-4%
		Științe	Științe	Științe	Științe	Științe (sau, la alegere, Biologie sau Fizică sau Chimie)			7-9%
Limba oficială	Limba oficială	Limba oficială	Limba oficială	Limba oficială	Limba oficială	Limba oficială	Limba oficială	Limba oficială	20-22%
Matematică	Matematică	Matematică	Matematică	Matematică	Matematică	Matematică	Matematică	Matematică	13-15%
		Limbi străine	Limbi străine	Limbi străine	Limbi străine	Limbi străine	Limbi străine	Limbi străine	6-8%
Educație fizică și sport	Educație fizică și sport	Educație fizică și sport	Educație fizică și sport	Educație fizică și sport	Educație fizică și sport	Educație fizică, sport și sănătate	Educație fizică, sport și sănătate	Educație fizică, sport și sănătate	10-11%
Arte (sau, la alegere, Muzică, Arte vizuale)									9-11%
Activități de sinteză/practice									16-20%
Numărul de săptămâni de școală/an de studiu	26	26	30	30	30	30	34	34	34
Total									274
Numărul anual de ore	910	910	1050	1050	1050	1050	1190	1190	1190
Total									9590

Ignorând faptul că una dintre discipline conține și „Ideologie”, curriculumul asociat primilor 6 ani de studiu are un număr redus de discipline obligatorii (maximum 9, plus studiul limbilor străine), acesta crescând la 13 discipline obligatorii la nivelul învățământului secundar inferior. Spre completare, trebuie menționat faptul că accesarea în învățământul secundar superior se realizează printr-un examen care cuprinde subiecte din 6 domenii de cunoaștere: limba oficială, matematică, limbă de circulație internațională, fizică, chimie și educație politică.

Referitor la **curriculumul asociat învățământului secundar superior**, în urma reformelor curriculare, acesta a suferit o modificare de fond, reprezentată și de faptul că, dintr-o abordare care delimita anii de studiu, s-a trecut la o perspectivă de tip sistem bazat pe credite.

Alte caracteristici ale învățământului secundar superior sunt:

- » Fiecare an de studiu are prevăzute câte două semestre, în total 40 de săptămâni, la care se adaugă o săptămână de acțiune comunitară (week of public service/ social practice); fiecare semestru are fracționat, pe grupe de câte 10 săptămâni (9 săptămâni pentru activități de predare-învățare, 1 săptămână pentru pregătirea evaluărilor sumative); în ultimul an de studiu, ultimul semestru este, de regulă, rezervat pentru pregătirea examenelor de finalizare a ciclului de școlarizare, însă există un grad de libertate la nivelul instituției de învățământ în raport cu repartizarea curriculumului în anul de finalizare a studiilor.
- » În primul an de studiu, elevii au doar discipline obligatorii, urmând ca acest curriculum să fie completat la nivelul următorilor doi ani de studiu cu un curriculum personalizabil (la decizie – o parte reprezentând alegeri dintr-o serie de propuneri de opționale la nivel național, o mai mică parte reprezentând curriculum la decizia școlii).
- » Curriculumul este abordat prin intermediul a 8 domenii tematice, pentru fiecare dintre aceste domenii elevul având obligația de a acumula un minimum de credite; pentru a promova ciclul de învățământ, elevul trebuie să acumuleze cel puțin 144 de credite (minimum 116 credite asociate disciplinelor obligatorii, minimum 22 de credite asociate disciplinelor opționale alese dintr-o listă stabilită la nivel național, minimum 6 credite asociate curriculumului la decizia școlii).

Structura anilor de studiu, pentru învățământul secundar superior

	Primul și al doilea an de studiu - număr săptămâni/ an <i>semestrul I și semestrul II</i>	Anul de finalizare a studiilor - număr săptămâni/ an <i>semestrul I și semestrul II</i>
Numărul de săptămâni/ an de studiu, asociate predării-învățării-evaluărilor curente	36	18
Practică socială (voluntariat, acțiuni comunitare)	1	1
Recapitulări și evaluări sumative	4	2+20 săptămâni
Total	41 săptămâni	41 săptămâni

Structura curriculumului pe ani de studiu, pentru învățământul secundar superior

Domeniul	Disciplina	Nr. minim de credite curriculum obligatoriu/ disciplină	Nr. credite curriculum diferențiat (opționale stabilite la nivel național), (min. 22)	Nr. credite curriculum diferențiat (opționale stabilite la nivelul școlii), (min 6)
Limbă și literatură	Limba oficială	10		
Limbă de circulație internațională	10	0		
Matematică	Matematică	10		
Cultură și societate	Științe politice	8		
Istorie	6	0		
Geografie	6	0		
Științe	Fizică	6		
Chimie	6	0		
Biologie	6	0		
Tehnologii	Tehnologia Informației și Tehnologii Generale	8	22 credite (obținute din cursuri opționale alese dintr-o listă stabilită la nivel național)	>6 credite (asociate cursurilor opționale stabilite în baza unor nevoi locale sau individuale ale elevilor)
Arte	Muzică, Arte Vizuale	6		
Educație fizică și sănătate	Educație fizică și sănătate	11		
Curriculum aplicat (comprehensive practice)	Studiu bazat cercetare	15		
Voluntariat (community service)	2	0		
Acțiune comunitară (social practice)	6	0		
Total credite (cumulate pe cei 3 ani de studiu)				
180 (maximum) - 144 (minimum)				

- » Numărul de credite consemnate în coloana 3 evidențiază disciplinele la care este obligatoriu de a avea un număr minim de credite acumulate pe parcursul celor 3 ani de studiu, dar, așa cum se observă, există discipline care nu au prevăzută restricție de minim.
- » Pentru disciplinele din zona Arte și Educație fizică și sănătate se face mențiunea că 1 credit corespunde la 18 ore de curs.
- » Fiecare elev are obligația ca pe parcursul celor 3 ani de învățământ secundar superior să acumuleze minimum 15 credite asociate unui studiu bazat pe cercetare.
- » Cele 6 credite asociate activităților comunitare sunt asociate, de regulă, cu implicarea elevului într-o săptămână/ an de studiu (2 credite/ an) în acumularea de experiență practică, în afara școlii.
- » În raport cu acțiunea comunitară, elevul are obligația de a desfășura voluntariat pe parcursul a 10 zile.

Examene de final de etapă

Referitor la finalizarea prin examene a învățământului secundar superior, fiecare elev poate susține fie un examen de bază la nivelul școlii, fie un examen de etapă, la nivel de regiune. Aceste examene la nivelul regiunii (provincial-level exam) este organizat în două sesiuni anuale, de obicei în perioada a 3 săptămâni de la finalul fiecărui semestru, însă data susținerii poate fi decisă la nivelul unității de învățământ.

Examenul de final de etapă (la nivelul regiunii) este de două categorii:

1. Huikao (Joint Graduation Exam): cuprinde o serie de 10 subiecte din teme majore ale curriculumului obligatoriu studiat, creat și administrat de către departamentul regional specializat, susținerea probelor se face, de regulă, la finalizarea studiului fiecărei discipline obligatorii, în baza programelor naționale stabilite la nivel ministerial; examenul a fost înlocuit cu examenul de tip **High School Academic Proficiency**, începând cu anul 2010;

2. Xueye shuiping ceshi (High School Academic Proficiency): scopul examenului – introdus după o pilotare de 5 ani – este de a evalua competențele formate/dezvoltate la toate disciplinele, indiferent dacă opțiunea elevului în liceu a fost să studieze preponderent științe umaniste (caz în care examenul conține inclusiv subiecte de chimie, biologie și fizică), sau dacă opțiunea elevului a fost să studieze Științe (caz în care examenul conține și subiecte de istorie, științe politice și geografie), iar tipul și rezultatele la examen pot influența accesul la studiile post-liceale (universitare); acest acces sau oportunitățile pot varia de

la regiune la regiune; indiferent de filiera pentru care s-a conturat traseul educațional al elevului, examenul se susține la limba oficială, matematică și o limbă de circulație internațională; deși probele sunt comune, subiectele sunt structurate diferit, funcție de filiera urmată. Ca structură, examenul se diferențiază pe următoarele 3 categorii, la oricare dintre acestea, fiecare probă de examen susținându-se imediat după finalizarea parcurgerii întregului curriculum asociat disciplinei:

- » Limbă chineză, Matematică, O limbă de circulație internațională +3 probe din discipline secundare (non-major subjects);
- » Limbă chineză, Matematică, O limbă de circulație internațională +2 probe (Științele comprehensive și științe umaniste);
- » Limbă chineză, Matematică, O limbă de circulație internațională +3 probe asociate științelor umaniste +3 probe asociate științelor comprehensive (pe odelul examenului Huikao).

III

PERSPECTIVA **FINLANDEZĂ**

Semnificativ, încă de la început, este că viziunea asupra caracteristicilor unui curriculum modern și eficient are la bază aspecte concrete ale Finlandei precum: caracteristici geografice și de populație, două limbi oficiale, religie, date privind nivelul de educație a populației, grupe de vârstă, imigranți, principalele direcții de dezvoltare economică, inclusiv principalele exporturi, date despre piața muncii.

Reforma curriculară la nivel finlandez a avut în vedere următoarele transformări pe care secolul XXI le-a adus:

- » Globalizare;
- » Provocări privind un viitor sustenabil.

Din aceste perspective, competențele pentru societate și muncă trebuie revizuite în sensul formării de abilități care să permită construirea unui viitor sustenabil, împreună cu revizuirea conținuturilor educaționale, elementelor de pedagogie și a practicilor educaționale.

Structura învățământului finlandez este următoarea:

Nivel 1 - educație preșcolară;

Nivel 2 - educație de bază - 10 ani de studiu;

Nivel 3 - două alternative:

- » învățământ secundar superior (General upper secondary education) finalizat cu examen (matriculation examination) - 3 ani
- » învățământ vocațional (Upper secondary vocational education and training) finalizat cu o serie de calificări profesionale - 3 ani; există posibilitatea de transfer unidirecțional, de la învățământul liceal la cel vocațional.

Nivel 4 - învățământ universitar (3+2 ani, Bologna) și învățământ politehnic (4 ani, cu posibilitatea de a continua cu mastere politehnice).

Caracteristicile sistemului educațional finlandez sunt:

1. Învățământ comprehensiv, axat pe inovare, non-selectiv, obiective educaționale și curriculum stabilit la nivel național, libertate de implementare la nivel local;
2. Profesionalizarea cadrelor didactice;
3. Etos suportiv care are la bază intervenție timpurie, abordări individualizate, rol activ al educabilului, bună relaționare profesor-elev, feedback care să asigure motivație și încurajare, cultivarea încrederii și formarea unei culturi a învățării;
4. Stabilirea și urmărirea realizării unor standarde înalte pentru toți;

5. Stabilirea la nivel național a obiectivelor și planurilor cadru în educația de bază (primar și secundar inferior, 10 ani de studiu), cu posibilitatea aplicării și a unui curriculum local (municipal level) bazat pe nevoile locale și politici publice locale, prin raportare la criterii de calitate;
6. Calitatea în educație este bazată pe:
 - » Standardele stabilite la nivel național (National Core Curricula);
 - » Criterii naționale de calificare profesională;
 - » Evaluări interne (internal self evaluation) și externe (external evaluation).
7. Interacțiunea și cooperarea - atât vertical, cât și orizontal – reprezintă conduite care să determine înțelegerea, integrarea și procesarea informațiilor, precum și dezvoltare de proces;
8. Curriculum național este completat de cel local și de cel la decizia școlii, precum și a unui *plan anual* (year plan), contribuind la crearea unui proces educațional deschis, extensiv și interactiv (accent pe proces, nu pe produs!);
9. Curriculum este conceput astfel încât să reflecte cea mai bună cale de a înțelege umanitatea, societatea și modul în care, prin învățare, se ajunge la asigurarea calității vieții.

Caracteristicile curriculumului finlandez sunt:

- » **Caracter holistic și compact**, în sensul în care se asigură o învățare asupra tuturor aspectelor/ domeniilor actuale de studiu, inclusiv asupra aspectelor de viață (school life);
- » **Scopurile învățării și achizițiile necesare succesului învățării sunt mai importante decât conținuturile;**
- » **Caracter incluziv** - educație pentru toate categoriile de educabili;
- » **Caracter echilibrat** între cunoașterea academică și starea de bine a educabilului;
- » **Caracter vizionar-inovativ** - orientarea curriculumului spre viitor;
- » **Caracter comprehensiv** - formare de competențe de gândire logică, raționament, exprimarea și asumarea opiniilor, implicare.

Astfel, la **baza reformei curriculare finlandeze**, cel puțin la nivelul învățământului obligatoriu (basic education), se situează:

1. Regândirea concepției asupra învățării, prin:

- » Valorizarea experiențelor personale ale educabililor, sentimentelor și bucuriei de a învăța;
- » Importanța lucrului în comun;
- » Importanța învățării prin dialog cu ceilalți, peer-to-peer learning;
- » Reînnoirea conceptului de mediu de învățare.

2. Repoziționarea culturii pentru școală și a relației școală-comunitate, prin:

- » Definirea școlii drept comunitate de învățare;
- » Diversitate și deschidere către cooperare.

3. Redefinirea rolurilor, obiectivelor și conținuturilor academice, pentru:

- » Favorizarea formării de competențe transversale ca suport al împlinirii personale, definirii propriei identități, stimei de sine și indentității sociale;
- » Dezvoltarea abilităților de viață într-o manieră sustenabilă.

4. Identificarea celor mai potrivite strategii care să răspundă eficient la întrebările:

- » De ce?
- » Ce?
- » Cum?

5. Repoziționarea curriculumului pe coordonatele:

- » Reformei pedagogice - transferarea accentului de pe „Ce învâț” pe ”Cum învâț”;
- » Asigurării unei construcții integre a educației de bază - formarea unui spectru larg de competență, a unei culturi pro-școală, conexiunea dintre domeniile cunoașterii;
- » Schimbării culturii școlare – reînnoirea pedagogiilor, mediului de învățare, abordărilor privind munca și evaluarea;
- » Domeniului instrumentelor IT/ digitale - realizarea unui e-curriculum (web) multifuncțional.

Prezentarea elementelor inovatoare (sau doar definitorii) ale curriculumului finlandez face trimitere în mod explicit la *categoryile de competențe prin care se produce inovarea lor, în termenii standard de cunoaștere, abilități, valori, atitudini și dorințe (așteptări)*:

C1 - Competențe de raționament (gândire) și de a învăța să înveți;

C2 - Competență culturală, interacțiune și comunicare;

C3 - Competența privind propria siguranță, de a se îngriji de propria persoană și de ceilalți, de a-și coordona activitățile zilnice;

C4 - Competențe de literație (multiliteracy);

C5 - Competențe TIC;

C6 - Competențe de muncă și antreprenoriat;

C7 - Competențe privind asumarea de roluri active și implicare (participation and influence), în vederea construirii unui viitor sustenabil

Pentru o imagine mai completă asupra direcțiilor de inovare, am considerat importantă completarea aspectelor generale prezentate anterior cu cele cuprinse în studiul publicat la nivelul Comisiei Europene, referitor la *aspecte definitorii ale învățământului secundar superior general din Finlanda*. (https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Finland:Teaching_and_Learning_in_General_Upper_Secondary_Education).

Pe site-ul Comisiei Europene se găsesc și informații privind învățământul secundar superior tehnic și vocațional, însă referirile care completează perspectiva finlandeză sunt doar la învățământul general.

Și la acest ciclu – învățământ secundar superior, curriculumul este stabilit la nivel național, cu evidențierea obiectivelor, conținuturilor de bază, principiile evaluării și elemente care asigură calitatea educației. Grade de libertate înspre completarea curriculumului național sunt acordate furnizorilor de educație/ unităților de învățământ – curriculum local, care cuprinde opțiuni individuale de studii, precum și ghiduri privind implementarea curriculumului local.

Programele de studiu cuprind 75 de cursuri (subiecte/ teme), fie cu regim obligatoriu, fie cu regim de alegere, și vizează dezvoltarea și specializarea prin abordări inclusiv practice. Numărul de obiecte de studiu/ programe pentru parcursul învățământului secundar superior este cuprins între 47 și 51, diferențierea fiind datorată în principal opțiunilor pentru studiul avansat al matematicii.

Disciplinele de specializare au caracter preponderent opțional, cu legături interdisciplinare cu disciplinele obligatorii, pentru a facilita o alegere coerentă a opțiunilor corelate cu baza de studiu prin curriculum obligatoriu.

Elevul are obligația de a alege cel puțin 10 discipline opționale de tip specializare – din oferta națională – în completarea planului său de studiu, în completare elevul putând alege și opționale la nivel local.

Disciplinele/ subiectele având caracter aplicativ sunt de tip integrator, reprezentând o sumă de conținuturi de la nivelul mai multor discipline și au la bază programe de studiu axate pe metodologie, formare profesională, alte elemente care pot completa o educație de nivel secundar superior.

Includerea **disciplinelor/ subiectelor aplicate** se află la decizia furnizorului de educație, iar în cazul prezenței lor în curriculum elevul are oportunitatea de a finaliza studii inclusiv cu diplomă care atestă cunoștințe, deprinderi și abilități pe următoarele domenii:

- » Arte vizuale;
- » Muzică;
- » Teatru;
- » Mass-media;
- » Meșteșuguri;
- » Economie de bază.

Conform sursei menționate, în tabelul următor (*Distribution of lesson hours in general upper secondary education for young people, 2014*) sunt **elemente de structura curriculumului (plan cadru)** cu evidențierea **numărului de cursuri corespunzătoare tuturor anilor de studiu**

(facem distincție între disciplină și curs, disciplina putând fi formată din mai multe cursuri asociate) atât pe zona obligatorie, cât și pe zona ofertei de opționale de specializare de la nivel național.

Pentru clarificarea modului în care trebuie interpretat tabelul, menționăm că **un curs reprezintă, în medie, un ansamblu curricular de 38 de lecții (în medie), în timp ce o lecție reprezintă o activitate la clasă pe parcursul a cel puțin 45 de minute.**

Subiect/ disciplină	Nr. cursuri obligatorii	Nr. cursuri opționale de specializare, la nivel național
Limbă și Comunicare (cu obligația studiului a cel puțin 2 limbi de circulație internațională)		
Limba și literatura maternă (oficială)	6	3
Limba 1 de circulație internațională	6	2
Limba 2 de circulație internațională	5	2
Alte limbi	0	8+8
Matematică		
Studii comune	1	0
Matematici de bază	5	2
Matematici avansate	9	3
Științele Mediului și Naturale		
Biologie	2	3
Geografie	1	3
Fizică	1	6
Chimie	1	4
Științe Umaniste și Sociale		
Filosofie	2	2
Psihologie	1	4
Istorie	3	3
Studii sociale (religie/ cultură, concepție despre lume și etică)	2	4
Educație pentru sănătate	1	2
Arte și Educație Fizică 5		
Educație fizică	2	3
Muzică	1-2	2
Arte vizuale	1-2	2
Consiliere și Orientare 2		
Studii tematice		3
Nr. total de cursuri	60-62	62-68
Sinteză (obligațiile de constituire a planului de învățare corespunzător anilor de studiu de învățământ secundar superior)		
Cursuri obligatorii per an de studiu, per elev	47-51	
Cursuri de specializare (nr. minim)		10
Cursuri de specializare (nr. minim)		10
Număr total de cursuri (minimum)	75	
Număr total de lecții (nr. cursuri x 38)	2570 (pentru întreg parcursul învățământului secundar superior)	

1. Realizând o corespondență cu uzanța de a asocia învățământului secundar superior un număr de 3 ani de studiu, la un număr de 35 de săptămâni de școală/ an, ar rezulta **o încărcare cu un număr de aproximativ 25 de ore/ săptămână (minimum);**

2. **Studiul TIC** nu este unul prevăzut ca subiect distinct, dar la nivel local, în oferta școlilor pot fi incluse opționale din această zonă, urmărindu-se ca prin intermediul TIC elevul să se adapteze ca stil de viață, mod de operare și comportament social;

3. **Viziunea curriculară este axată pe valorizarea temelor interdisciplinare**, considerate mai importante din punct de vedere al formării de competențe decât abordările strict disciplinare;

4. **Temele cross-curriculare** vizează formarea de competențe transversale, acestea putând fi abordate atât în cadrul subiectelor/ disciplinelor de sine stătătoare, cât și în cadrul unor subiecte cu caracter de dezvoltare a culturii școlare; în acest sens, un exemplu de abordare cross-curriculară este reprezentat de „Tehnologie și societate”, având drept scop creșterea capacității de înțelegere și interpretare a interacțiunilor și influențelor dintre dezvoltarea tehnologică și societate, în acest sens accentul fiind pus pe:

- » Dezvoltarea creativității;
- » Rezolvare de probleme;
- » Adecvare (adaptare) și funcționalitate;
- » Acțiune în vederea construirii unui viitor sustenabil.

5. Față de sturctura evidențiată în tabelul anterior prezentat, la nivelul învățământului secundar superior finlandez există unități de învățământ care sunt specializate (în acord cu obiectivele ministerului educației), în baza unor cerințe educaționale speciale (special educational tasks); elevul care este școlarizat în aceste unități poate absolvi atât această formă de învățământ specializat, cât și un plan de învățare similar cu cel anterior prezentat; domenii principale de specializare sunt:

» Muzică	» Științele mediului;
» Arte vizuale;	» Științe naturale;
» Creativitate (teatru, studii dramatice - creative dramatics);	» Matematică;
» Artă și media;	» Tehnologie;
» Limbi;	» Studii tehnice;
	» Sport.

6. Există un număr de unități de învățământ secundar superior care asigură elevilor un **curriculum care permite susținerea Bacalaureatului Internațional sau altor examene echivalente** (Refeproofung/ gymnasie-exam);

7. **Accesul la educație religioasă** se face, de regulă, pentru religia majoritară, însă, în cazul altor religii/ credințe/ culte, există orientări stabilite la nivel național legate de activitățile de predare-învățare.

Încheiem prezentarea perspectivei finlandeze cu câteva **elemente structurale**, cuprinse în documentele Comisie Europene.

https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Finland:Organisation_of_General_Upper_Secondary_Education#Organisation_of_the_School_Year:

Organizarea anului școlar:

- » Prin specificul sistemic – învățământ preponderent descentralizat – în învățământul secundar superior nu există restricții impuse la nivel de politici publice/ legislație în domeniul educațional, referitor la numărul săptămânilor, zilelor de școală dintr-un an școlar și nici privind perioadele corespunzătoare vacanțelor intra-școlare, acestea fiind la decizia unității de învățământ; singura specificație se referă la obligativitatea de a parcurge cei 3 ani de studiu asociați întregului curriculum prevăzut în documentele reglatoare;
- » La nivelul fiecărui furnizor de educație există obligativitatea de a elabora orarul anual al școlii – incluzând la decizie internă zilele de școală, distribuția orelor pe zile și a activităților specifice - cu asigurarea cuprinderii întregului curriculum național;
- » Organizarea activităților școlare (orele de studiu) asociate anului școlar este, de regulă, semestrială (toamnă – cu debut la mijlocul lunii august/ primăvară – cu finalizare sfârșitul lunii mai, începutul lunii iunie), la finalul anului calendaristic realizându-se și trecerea de la un semestru la altul; ca regulă, încheierea definitivă a situațiilor școlare se face nu mai târziu de finalul lunii iulie;

Organizarea săptămânală și zilnică:

- » De regulă, săptămâna are zilele de luni-vineri destinate programului școlar; ca excepție, sâmbăta va fi lucrătoare în cazul în care una dintre zilele de luni-vineri este zi de sărbătoare publică;
- » De regulă, durata unei lecții este de 60 de minute (45 de minute de instrucție, restul timpului destinat pauzei); există ca alternativă unități de învățământ care asociază unei lecții 90 de minute, incluzând o pauză de 15 minute;
- » Orarele sunt la decizia școlii și depind și de alegerile (planurile de studiu ale) elevilor; astfel, pe parcursul unui an școlar, furnizorul de educație organizează activitatea școlară în baza a 5-6 perioade, pentru fiecare perioadă existând orare distincte; de asemenea, orarele individuale ale elevilor sunt determinate (și) de alegerile acestora din oferta de cursuri asociate perioadelor respective;
- » Programul instrucțional corespunde, de regulă, intervalului orar 08:00-16:00, incluzând, tot ca regulă, pauze de prânz (mese gratuite zilnice), însă unitățile de învățământ pot decide asupra orei de începere/ finalizare a cursurilor;
- » Nu există reglementări privind organizarea altor tipuri de activitate.

IV

PERSPECTIVA **FRANCEZĂ**

Aspectele corelate cu strategia curriculară la nivelul sistemului francez sunt abordate sub titulatura „*common core of knowledge and skills*”, acest core-curriculum fiind la nivel național și are la bază recomandările Parlamentului European și ale Consiliului European, cuprinse în capitolul privind competențele cheie pentru educație și învățare pe tot parcursul vieții.

Core-curriculum are următoarele caracteristici:

- » Reprezintă cadrul curricular pentru învățământul primar și secundar inferior (întregul parcurs corespunzător învățământului obligatoriu);
- » Are la bază un set de valori, conținuturi, practici care să permită fiecărui elev succesul școlar, continuarea studiilor la următoarele niveluri de școlarizare, construcția viitorului personal și profesional, precum și integrarea socială cu succes;
- » Prevede standarde minimale care trebuie îndeplinite de orice elev pentru a finaliza cu succes învățământul obligatoriu;
- » Se raportează la 7 domenii de competențe cheie (fiecare dintre acestea exprimându-se prin cunoștințe de bază, abilități necesare a fi utilizate în varii contexte și atitudini esențiale în raport cu viața):

C1 - Competențe de comunicare în limba oficială;

C2 - Competență de comunicare într-o limbă de circulație internațională;

C3 - Competențe specifice esențiale în matematică, tehnologie și cultură științifică;

C4 - Competențe TIC;

C5 - Competențe în domeniul culturii umaniste

C6 - Competențe sociale și civice

C7 - Competențe care să asigure abilități de viață (autonomie și inițiativă)

» Este organizat pe 3 niveluri de cunoaștere și abilități, cărora li se asociază instrumente de evaluare:

N1 - la finalul clasei a II-a de învățământ primar, evaluare prin care se măsoară nivelul de formare a competențelor de utilizare a limbii oficiale, de matematică elementară, respectiv abilități sociale și civice);

N2 - la finalul ultimului an de studiu asociat învățământului primar, evaluare prin care se măsoară nivelul de formare a celor 7 competențe cheie

N3 - la finalul ultimului an de studiu al învățământului obligatoriu (de regulă clasa a IX-a, ultimul an a învățământului secundar inferior); la finalul învățământului secundar inferior, începând cu anul 2011, absolvenții primesc Diplome National du Brevet, în urma unui examen specific care certifică nivelul de competențe pe cele 7 domenii cheie, constând în:

1. Trei probe scrise conținând subiecte din curriculumul asociat limbii oficiale, matematicii, istoriei și geografiei, educației civice;
2. Probă orală din istoria artelor.

Referitor la **ciclul asociat învățământului secundar superior** (liceu), acesta vizează elevii de 15-18 ani, organizat pe 3 ani de studiu cu variantele:

- » Învățământ general (general route) - finalizat cu Bacalaureat general;
- » Învățământ tehnologic (technological route) - finalizat cu Bacalaureat tehnologic;
- » Învățământ vocațional (vocational route) - finalizat cu Bacalaureat vocațional;
- » Ca alternativă a variantelor anterioare este organizat și liceul profesional ca tip de traseu educațional ce se poate finaliza cu Bacalaureat profesional.

Învățământul secundar inferior (le College) este organizat pe următoarele coordonate:

- » Admisia se realizează fără examen de intrare și durează 4 ani, cu o organizare pe 3 cicluri (stagii);
- » Vizează dezvoltarea cunoașterii și abilităților de bază, obiectivele fiind stabilite la nivelul curriculumului național;
- » Pregătește și permite elevilor continuare studiilor pe traseele: general, tehnologic, vocațional sau profesional;

» Presupune studiul următoarelor discipline: limba oficială, matematică, istorie și geografie, educație civică, științele pământului și asupra vieții, tehnologie, arte, educație muzicală, educație fizică, fizică și chimie, două limbi de circulație internațională, precum și o abordare cross-curriculară a istoriei artelor;

» Ciclurile (stagiile) asociate sunt:

Ciclul de adaptare (primul an de învățământ secundar inferior)

cu scop de consolidare a achizițiilor fundamentale și inițierea elevilor în metodele de predare-învățare specifice unui ciclu superior de învățământ; se ține cont de nevoia de adaptare de la ciclul primar la ciclul gimnazial, prin realizarea de activități comune ale cadrelor didactice de la cele două cicluri de învățământ (primar și gimnazial) pentru facilitarea învățării și care să permită elevilor cu dificultăți de învățare să identifice căi de progres școlar (existând așa numitul Programme personnalisée de réussite éducative – passerelle); toți elevii beneficiază în programul săptămânal de câte 2 ore de sprijin (tailored support); începând cu acest an de studiu, apar și clase la care elevii studiază și a doua limbă de circulație internațională (bilangue);

Ciclul central (următorii doi ani de învățământ secundar inferior)

cu scop de facilitare a dezvoltării cunoașterii, abilităților și comportamentelor, cu o abordare graduală a sarcinilor de învățare și cu apariția disciplinelor opționale; totodată apar și elemente constitutive ale unui cadru care să familiarizeze elevii cu piața muncii; se introduc distinct disciplinele Fizică și Chimie și, printre opționale, se numără și Latina (care poate fi studiată în fiecare an, până la finalul învățământului secundar inferior);

Ciclul de orientare (ultimul an al învățământului secundar inferior)

pune bazele unei învățări care să permită alegerea conștientă a traseului educațional în învățământul secundar superior (general, tehnologic, vocațional sau profesional); la opționale, elevul poate studia Greaca (ca limbă veche) sau să aleagă un modul de 3 ore/ săptămână prin care să se familiarizeze cu aria vocațională; mai mult, reprezentanții legali ai elevului pot solicita orientarea rutei educaționale a copilului prin înscrierea la o clasă preparatorie pentru alegerea traseului vocațional viitor, cu un curriculum adaptat.

» Elevii care întâmpină dificultăți majore de învățare la debutul învățământului secundar inferior pot beneficia – în baza unor recomandări specializate – de sprijin, de orare adaptate și de orientare vocațională, finalizarea studiilor fiind cu certificat (certificat de formation generale) sau, în anumite cazuri, tot cu diplomă (Diplome National du Brevet).

Învățământul secundar superior (le Lycee) este organizat pe următoarele coordonate:

1. Admisie pe una dintre rutele: generală, tehnologică sau vocațională;

2. În cazul rutelor generală și tehnologică:

2.1. Opțiunea se face la intrarea în primul an al învățământului secundar superior (seconde); la finalul acestui an de studiu debutează ciclul terminal format din 2 ani de studiu (premiere și terminale); ruta generală se finalizează cu examen de bacalaureat care permite continuarea studiilor generale; ruta tehnologică este favorabilă continuării studiilor tehnologiilor înalte, în vederea unor cariere în domenii tehnice;

2.2. Cei 3 ani de studiu sunt grupați pe cicluri, după cum urmează:

Ciclul de inițializare (corespunzător primul an de studiu)

Curriculum axat pe elemente de cultură generală care să permită elevilor să descopere noi/ să aprofundeze teme de literatură, din domeniile artistic, științific, tehnologic, sau să îi sprijine în viitorul traseu educațional; orice elev are de studiat 2 limbi de circulație internațională; de asemenea, elevii trebuie să-și completeze studiul cu două discipline exploratorii, una dintre ele fiind obligatoriu din domeniul științelor economice, cealaltă alegere fiind făcută dintr-o listă care include:

» Cursuri științifice și tehnologice (practici și metode științifice, științe ingineresti, știință și laborator, creație și inovație tehnologică, principii de bază în economie și management, design organizațional);

» Cursuri din domeniul literaturii (literatură și societate, limbi și culturi ale antichității - latină sau greacă, o a treia limbă de circulație internațională);

» Cursuri din domeniul artistic (creație artistică și activități practice)

Ciclul de specializare graduală (ultimii doi ani de studiu)

Specializarea este favorizată de alegerea uneia dintre cele două rute: generală sau tehnologică.

2.3. La finalul ultimului an de studiu, elevii susțin examen de bacalaureat care reprezintă permisiunea de a accede în primul an de studii universitare; de menționat că o parte a probelor acestui examen se susțin în penultimul an de studiu (de exemplu, proba corespunzătoare limbii oficiale).

3. În cazul rutei vocaționale:

- » Ruta permite formarea de abilități, cunoștințe și deprinderi (know-how) în domenii vocaționale; elevii primesc calificări, permit accesul mai bun pe piața muncii și păstrează deschisă oportunitatea de a accede în anumite zone ale învățământului superior;
- » La finalul anilor de studiu corespunzători rutei, elevii susțin bacalaureatul vocațional (nivel național);
- » Pe această rută se situează și liceele profesionale, cei care se înscriu în primul an al învățământului secundar superior (seconde) la aceste școli pregătindu-se pentru susținerea bacalaureatului profesional sau pentru obținerea unui certificat de aptitudini profesionale;
- » parte a activităților din programul claselor se desfășoară la locuri de muncă, abilitățile formate prin participarea la aceste activități și nominalizate în cadrul de bază curricular, pentru fiecare specializare, sunt certificate prin examene;
- » Elevii sunt puși în situația de ucenicie și pot obține și diplomă vocațională care se eliberează de către Centre de Pregătire în Ucenicie (Apprentice Training Centre).

V

PERSPECTIVA INTERNĂȚIONALĂ

În încheierea părții de cercetare a studiului nostru, am considerat că prezentarea unei perspective globale/ internaționale va contribui la formarea unei imagini cât mai complete asupra inovărilor curriculare ce se doresc implementate la nivelul sistemului de educație preuniversitară din România.

În acest sens, prezentăm, în sinteză, aspectele definitorii cuprinse în **studiul Institutului Național pentru Cercetare Educațională din Tokyo (National Institute for Educational Research, 1999), intitulat „An International Comparative Study of School Curriculums”**.

Indiferent de continent, regiune sau țară, nevoia remodelării curriculumului școlar a fost resimțită odată cu intrarea în noul mileniu și secol, ca urmare a schimbărilor sociale, economice, politice și culturale, identificându-se următoarele **ținte ale politicilor publice în domeniul educației**:

- » Necesitatea de a prezerva/ (re)construi/ (re)defini coeziunea socială și identitatea națională în contextul globalizării, precum și de a valoriza moștenirea culturală;
- » Necesitatea de a asigura imparțialitatea culturală, etică și formarea de valori morale;
- » Necesitatea de a forma un adult care să(-și) asigure un viitor economic și o viață de calitate, care să facă față competitivității în contextul internaționalizării;
- » Necesitatea asigurării de șanse egale (urban-rural, gen, venit, grupuri vulnerabile, dizabilități, cerințe educaționale speciale etc);
- » Necesitatea de a asigura pentru toți educabilii un nivel corespunzător al achizițiilor fundamentale.

Raportat la **obiectivele asociate învățământului obligatoriu**, la nivel internațional se identifică următoarele:

Obiective având caracter general:

- » Dezvoltarea cunoașterii de bază (achiziții de bază) în domeniul literației, calculului (deprinderilor matematice de bază) și abilităților de viață;
- » Dezvoltarea potențialului psihic, spiritual, emoțional și intelectual;
- » Dezvoltarea deprinderilor de gândire critică și a abilităților de rezolvare a problemelor.

Obiective având caracter regional/ național:

- » Asigurarea cunoașterii asupra muncii;
- » Formarea de comportamente și valori din zona drepturilor omului, demnității umane; promovarea valorilor morale și civice;

- » Atitudine pro-ecologie, de respect și de protecție a mediului înconjurător;
- » Formarea unor concepții corecte față de lume, înțelegerea contextului internațional, dezvoltarea unei perspective de acceptare și de viață într-un cadru global;
- » Creșterea gradului de adaptare la schimbare.

Un aspect care este puternic influențat de specificul națiunii căreia îi aparține sistemul educațional este reprezentat de viziunea curriculară asupra obiectivelor învățământului religios, care diferă de la țară la țară.

Cadrul general al *imperativelor inovării curriculare* - care sunt superpozabile schimbărilor sociale, culturale, politice, tehnologice și economice identificate pentru perioada actuală - este caracterizat prin:

- » Generalizarea tendințelor de inovare a curriculumului (la nivel de reformă sau revizuire), indiferent de țară;
- » Prioritizarea în multe țări a strategiilor privind dezvoltarea curriculumului;
- » Integrarea tehnologiei informației pe parcursul întregului curriculum;
- » Menținerea – ca țintă strategică – a direcțiilor de acțiune prin care se asigură educabilului formarea de deprinderi de bază de literație și calcul;
- » Promovarea unei educații pentru valori în contextul societății pluraliste;
- » Asigurarea accesului la educație vocațională și studii antreprenoriale;
- » Formarea unei personalități capabile de exprimarea propriilor opinii, independente și cu atitudini asumate de (auto)învățare (a învăța să înveți);
- » Regândirea evaluărilor (scopuri, strategii);
- » Formarea unor atitudini care să genereze implicare și participare în/ la viața societății (în contexte particulare sau globale);

» Stabilirea unui echilibru între curriculum impus (obligatoriu) și cel la decizie (elective subjects), cel din urmă având rolul de a întări nivelul de competență implicat la nivelul core-curriculumului;

» În raport cu partea de curriculum obligatoriu, acesta trebuie să aibă grade mari de libertate și flexibilitate la nivelul modului în care se implementează;

» Nevoia anumitor schimbări structurale, nu numai curriculare și pedagogice, care privesc numărul de ani de învățământ obligatoriu, numărul de ore de școală per zi, numărul de zile „școlare” pe săptămână etc.

Din punctul de vedere al *designului curricular*, se identifică 2 categorii majore:

Organizarea curriculumului prin raportare la conținuturi sau teme (topics):

De regulă, prin setarea unei liste de conținuturi, termeni, teme pe arii sau discipline
Asocierea de obiective sau scopuri raportate la lista de conținuturi;

Organizarea curriculumului prin raportare la ieșiri (outcomes):

De regulă, prin setarea ieșirilor, formulate în termeni de deprinderi și abilități care sunt așteptate ca a fi formate la elevi la finalul perioadei de școlarizare sau la finalizare studiului unei discipline/ teme.

Tendința generală este reprezentată de o abordare combinată a celor două categorii enunțate anterior.

Din punctul de vedere al *libertăților care sunt stabilite la nivelul curriculumului aplicat*, acestea sunt cu un grad crescut de specificitate, astfel:

» **Australia:** cadrele didactice interpretează cadrul curricular în baza unor viziuni regionale/teritoriale;

» **Coreea, India, Malaezia:** grade de libertate a modului de implementare la nivel local;

» **China, Fiji, Indonesia, Uzbekistan:** fără grade de libertate.

Tendința generală este reprezentată existența la nivel național a unui cadru general de îndrumare în aplicarea curriculumului, cu diferite grade de libertate prin permiterea unor interpretări la nivel regional, local sau la nivelul școlii.

Având în vedere faptul că - indiferent de țară - este acceptată o abordare pe cicluri a învățământului preuniversitar, identificarea unor caracteristici generale privind structura curriculumului se permite următoarea diferențiere:

Ciclul primar:

- » Acoperirea acelorași arii de conținut, de regulă, cu diferențieri în ceea ce privește alocarea de timp didactic și conținutul propriu-zis alocat ariei; indiferent de țară, studiul limbii oficiale și al matematicii sunt obligatorii;
- » Obiectivele generale asociate ciclului privesc formarea de competențe de literație (alfabetizare funcțională) și calcul;
- » De regulă, în acest ciclu se introduce studiul unei/ unor limbi de circulație internațională – fie la nivel de curriculum obligatoriu, fie opțional – dar există țări (Fiji, Japonia, India, Indonezia, Uzbekistan, Lao – raportare la anul 1999) care nu prevăd studiul limbilor de circulație internațională la acest ciclu;
- » În țările cu specific multilingvistic și multicultural, curriculumul prevede oportunități care să asigure nevoile de exprimare și nevoile culturale ale elevilor aparținând unor grupuri etnice/ minorități;

Ciclul asociat învățământului secundar inferior:

- » Generalizarea studiului limbilor de circulație internațională (excepție Fiji – raportare la anul 1999);
- » Continuă situarea în cadrul curriculumului impus a studiului limbii oficiale și matematicii;
- » Există multe sisteme educaționale în care studiul din aria umanistă este abordat la nivel integrator, prin includerea în alte discipline;
- » China, India, Thailanda: educația tehnologică are o abordare integrată în cadrul științelor; Australia și Noua Zeelandă: educația tehnologică este disciplină de sine stătătoare;

Ciclul asociat învățământului secundar superior:

- » Se continuă studiul limbii oficiale, dar se introduce și studiul oricărei limbi regionale/ locale;
- » Sunt prezente discipline precum: limbi de circulație internațională (2, particular chiar 3), științe, tehnologie, matematică, științe sociale, studii umaniste, arte (creative and performing arts), sănătate și educație fizică;
- » Tendința generală este de diversificare a subiectelor de studiu și de integrare a educației tehnologice;

- » Segmentul învățământului tehnic/ vocațional pregătește elevii pentru piața muncii, dar și pentru studii universitare;
- » Deși există încă abordarea pe filiere, tendința este de creștere a legăturilor dintre traseul academic și cel vocațional-profesional;
- » Apar subiecte cu caracter specializat, cu o abordare detaliată, specifică;
- » Crește gradul de libertate a alegerii (opționale).

Considerăm că un aspect structural - important de menționat - este cel reprezentat de prezența în curriculum a **formării de competențe de management personal**, incluzând managementul timpului, abilități de viață, educația consumatorului, educație pentru siguranță, igienă personală și **etichetă(!)**.

Printre caracteristicile tendințelor de inovare a curriculumului, la nivelul țărilor studiate, se situează abordarea integrată a învățării. În acest sens, integrarea este privită ca o combinație între cunoștințe/ cunoaștere aparținând mai multor domenii/ subiecte cărora li se identifică zone de corespondență. Astfel, educația pentru valori poate fi abordată atât ca subiect de sine stătător, cât și integrată în contexte de învățare asociate altor subiecte. Deși reprezintă o tendință, modul în care integrarea este setată la nivelul curriculumului diferă de la țară la țară:

- » Malaezia: integrarea este percepută ca încorporarea aspectelor cheie într-un curriculum stabilit;
- » SUA: integrarea este calea de a crește nivelul de înțelegere asupra conținuturilor academice;
- » Majoritatea țărilor abordează integrat în subiectele curriculumului educația pentru valori și pentru mediu;
- » Chiar și în cazul țărilor care prevăd studiul separat al subiectelor de tipul educație pentru valori, educație pentru muncă, știință și tehnologie, informație și comunicare, educație pentru sănătate, educație pentru mediu, există și o componentă de tip integrator al acestor subiecte, favorizându-se evidențierea de legături intra/interdisciplinare, sau în zona formării de competențe cheie, transversale.

Corelat cu aspecte de structura curriculumului, au fost evidențiate caracteristici privind:

Problematica gradelor de cuprindere și de profunzime ale curriculumului:

- » Vizează atât conținuturi teoretice, cât și cerințele asupra domeniului de conținut;

- » Unele țări sunt preocupate - în sensul îngrijorării - de numărul mare de discipline (too many subject areas);
- » Există presiuni la nivelul decidenților de a introduce noi discipline/ teme/ subiecte de studiu (studii asupra mediului, înțelegerea lumii prin prisma globalizării, tehnologii moderne), dar și din partea educabililor care solicită studiul mai multor subiecte pentru că alegerea lor este importantă în contexte de acces viitor la educație sau pe piața muncii;
- » Supraaglomerarea curriculumului este cauzată și de percepția din ce în ce mai pregnantă privind faptul că școala trebuie să aibă în aria de acțiune și de preocupări problemele sociale – altă dată acestea fiind în zona de preocupări ale comunității și familiei.

Acțiunile asociate problematicii întinderii și profunzimii curriculumului:

- » Revizuirea permanentă a conținuturilor asociate curriculumului;
- » Accent pe integrare care rezolvă presiunea introducerii unor noi subiecte/ teme/ discipline de sine stătătoare;
- » Integrarea necesită nu numai acțiune asupra conținutului curriculumului, ci și includerea unor activități cross-curriculare, precum și opționale la niveluri diferite de decizie;
- » Introducerea/ extinderea anumitor subiecte care nu au caracteristici de abordare la nivelul unei discipline separate/ opțional poate fi realizată prin resurse materiale care să fie accesibile în biblioteci curriculare, spre informare și studiu;
- » Utilizarea noilor tehnologii poate fi un sprijin în abordarea în profunzime a unora dintre subiecte/ teme; de asemenea, acestea (internetul, platformele educaționale) pot fi suportul învățării la distanță (zone defavorizate, educabili care sunt temporar indisponibili pentru frecventarea cursurilor face-to-face);
- » Resursele multimedia (crearea lor) și mediile propriu-zise de învățare se situează într-o zonă a înnoirilor continue, cu o creștere a calității și eficienței, ceea ce semnalează că învățarea nu mai poate avea cosntrângeri privind spațiul destinat (învățare în clasă);
- » Supraîncărcarea curriculumului poate fi datorată incapacității dezvoltatorilor de curriculum (și a unor interese sau a unor orgolii ale categoriilor profesionale din sistem) de a stabili cu rigoare zona de cunoaștere de bază sau de abilitare asociată unei discipline, de a restructura și prioritiza conținuturile de bază, considerate esențiale și relevante pentru azi și mai ales pentru viitor, sau de a le repartiza în cadru disciplinei la un nivel corespunzător;

- » Stabilirea corectă a standardelor de referință ar putea contribui la o mai bună monitorizare a implementării curriculumului și pentru evaluarea rezultatelor pe care curriculumul aplicat le produce;
- » Problema cvasiprezentă a presiunii factorilor decidenți politici sau a unor grupuri de interese ar putea fi transformată într-o oportunitate de lucru în colaborare, care să permită inovarea curriculară în termeni competiționali având la bază un echilibru între influențele politice, sociale, științifice și academice;
- » Rezistanța resursei umane la schimbare, lipsa de implicare a cadrelor didactice sau lipsa formării acestora pe aspecte ce țin de inovare curriculară reprezintă tot atâția factori care sunt semnificativi la nivel de curriculum aplicat (implementare); aceste probleme pot fi diminuate ca impact în condițiile în care există o abordare coerentă a profesionalizării și motivării resursei umane prin activități de formare continuă;
- » Cercetarea continuă, monitorizarea, evaluarea, colectarea feedback-ului (asupra) curriculumului sunt acțiuni pe care să se bazeze inovarea curriculară, ca proces continuu.

Studiul care a stat la baza prezentării acestui context internațional al curriculumului face referire, sintetic, și la *barierele care impun constrângeri la nivelul implementării curriculumului*:

- » Lipsa/ calitatea resurselor umane (insuficiența ca număr, lipsa calificării corespunzătoare, lipsa oportunităților sau preocupărilor de actualizarea informației și competențelor profesionale);
- » Lipsa/ calitatea resurselor didactice (ritmul de înnoire a curriculumului nu ține pasul cu ritmul de înnoire a resurselor);
- » Lipsa/ calitatea infrastructurii;
- » Dificultăți în zona managementului schimbării; rezistența la schimbare din partea cadrelor didactice, aparatului administrativ, altor actori educaționali (de cele mai multe ori din lipsa de informare corectă și – mai ales – prea deselor inițiative de reformare)
- » Ținte/ așteptări nerealiste setate de factorii de decizie;
- » Imperativul obținerii unor rezultate imediate;
- » Lipsa/ calitatea strategiilor;
- » Existența unui conflict între obiectivele reformei și presiunea de a se obține rezultate cu elevii la examene.

VI

**PROPUNERE PLAN CADRU
ÎNVĂȚĂMÂNT SECUNDAR
ROMÂNIA**

VI.I. PLAN CADRU DE ÎNVĂȚĂMÂNT

CICLUL INFERIOR AL LICEULUI – Clasele a IX-a și a X-a

CICLUL SUPERIOR AL LICEULUI – Clasele a XI-a și a XII-a

FILIERA TEORETICĂ, PROFIL REAL

SPECIALIZAREA: MATEMATICĂ-INFORMATICĂ

ARIA CURRICULARĂ

Disciplina	Clasa a IX-a Ore/ săptămână ⁽¹⁾		Clasa a X-a Ore/ săptămână ⁽²⁰⁾		Clasa a XI-a Ore/ săptămână		Clasa a XII-a Ore/ săptămână ⁽²¹⁾	
	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDS)	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDS)	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDS)	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDS)
Limba și comunicare	7	min.-max.	6	min.-max.	6	min.-max.	6	min.-max.
Limba și literatura română ⁽²⁾	3 ⁽³⁾	-	2	-	2	-	2	-
Limba modernă 1 ⁽⁴⁾	2	-	2	-	2 ⁽⁵⁾	-	2 ⁽⁶⁾	-
Limba modernă 2 ⁽⁴⁾	2	-	2	-	2 ⁽⁵⁾	-	2 ⁽⁶⁾	-
Discipline opționale ⁽⁷⁾	-	-	-	-	-	-	-	-
Matematică și științe ale naturii	9	-	9	1	10	1	7	1
Matematică ⁽⁸⁾	3	-	3	1 CD – matematică prin proiecte ⁽⁹⁾	4 ⁽¹⁰⁾	1 CD matematică prin proiecte / cercetare	5	1 CD matematică prin proiecte/ cercetare
Fizică	2	-	2	-	2	-	2 Științe aplicate ⁽¹¹⁾	-
Chimie	2	-	2	-	2	-	⁽¹²⁾	-
Biologie	2	-	2	-	2 ⁽¹³⁾	-	-	-
Discipline opționale ⁽¹⁴⁾	-	-	-	-	-	-	-	-
Om și societate ⁽¹⁵⁾	5	-	4	-	3	-	2	-
Istorie	1	-	1	-	1 abordări integratoare/ proiecte	-	-	-
Geografie	1	-	1	-	1 abordări integratoare / dezbateri	-	1 studii de caz	-
Discipline socio-umane	1	-	1	-	1	-	1	-
Religie/ Morală	1	-	-	-	-	-	-	-
Educație antreprenorială	1	-	1	-	-	-	-	-
Discipline opționale	-	-	-	-	-	-	-	-
Arte ⁽¹⁶⁾	2	-	1	-	1	-	0	-
Educație vizuală	1	-	1	-	1	-	-	-
Educație muzicală	1	-	-	-	-	-	-	-
Discipline opționale	-	-	-	-	-	-	-	-
Educație fizică, sport și sănătate ⁽¹⁷⁾	2	-	2	-	2	-	2	-
Educație fizică	2	-	2	-	2	-	2	-
Discipline opționale	-	-	-	-	-	-	-	-
Tehnologii ⁽¹⁸⁾	3	-	4	1	4	1	4	1
TIC	2	-	2	1 CD tehnologii aplicate	1	1 CD tehnologii aplicate	1	1 CD tehnologii aplicate
Informatică	1	-	2	-	3	-	3	-
Discipline opționale	-	-	-	-	-	-	-	-
Consiliere și orientare ⁽¹⁹⁾	2	-	1	1	1	1	1	1
Consiliere și orientare. Dezvoltare personală.	2	-	1	-	1	-	1	-
Discipline opționale	-	-	-	1 CDS	-	1 CDS	-	1 CDS
TOTAL ore trunchi comun / curriculum stabilit la nivelul școlii	30	0	27	3	27	3	22	3
TOTAL	30 TC = 30		27 TC + 2 CD + 1 CDS = 30		27 TC + 2 CD + 1 CDS = 30		22 TC + 2 CD + 1 CDS = 25	

VI.I.i. Considerații generale

Varianta propusă pentru specializarea **Matematică-Informatică** are la bază următoarele considerații:

- » Asumarea specializării, prin reprezentarea procentuală majoritară a matematicii, tehnologiei informației, informaticii și științelor;
- » Curriculum obligatoriu la nivel național, care să fie transpus în programe, manuale, resurse educaționale și evaluări/ examene care să permită absolventului acestei specializări să acceadă cu prioritate în domenii de studii sau profesionale specifice;
- » Competență academică, dar și multiplicarea contextelor care să determine formarea de competențe transversale;
- » Încurajarea exprimării propriilor opinii și a activităților în colaborare.

În acord cu elementele caracteristice cuprinse în perspectivele descrise anterior, considerăm util ca **planul cadru** să fie constituit în baza unor cicluri/ etape precum:

- » ***Ciclul de inițiere/ preparator***, asociat clasei a IX-a, asigurând continuitatea curriculumului și facilitarea învățării printr-o adaptare treptată a strategiilor didactice asociate activităților de clasă/ extrașcolare etc;
- » ***Ciclul de sinteză a formării generale***, asociat clasei a X-a, cu finalizare printr-o evaluare de tip test de formare generală obligatorie, asigurând în același timp și o evaluare de curriculum și sistemică;
- » ***Ciclul de specializare***, asociat claselor a XI-a și a XII-a, cu accent pe discipline caracteristice specializării, cu finalizare prin examen de bacalaureat.

VI.I.ii. Comentarii

(1) Percepem clasa a IX-a ca pe un an de studiu care să asigure continuitatea curriculumului gimnazial și, în același timp, care să aibă accente de cultură generală, încurajator în continuarea studiilor. Indiferent de orientarea traseului educațional viitor sau a profesiei, toți absolvenții acestei specializări trebuie să aibă bazele puse pe aceeași structură de tip cultură generală, de aceea nu există opționale sau curriculum la decizie.

(2) Programa de limba și literatura română trebuie să vizeze acele aspecte care țin într-adevăr de cultură generală, cu un accent pe varietatea de surse informaționale din ziua de astăzi; în acest sens, dacă pentru clasele ciclului liceal inferior accentul ar trebui să cadă pe fundamentarea importanței culturii românești pentru definirea unei identități naționale și a importanței

existenței noastre în spațiul cultural european/universal (clasa a IX-a), spre finalul liceului curriculumul ar trebui orientat pe acele competențe care potențează specificul specializării, de exemplu accent pe literatura SF, scenarii de film, teatru, benzi desenate, limbaje și coduri, abordarea științifică a textelor (statistică matematică care poate fi utilizată pentru identificarea unor particularități de stil), alte elemente care să dezvolte la elevi capacități de scriere de texte literare și non-literare etc; de asemenea, cursurile asociate studiului limbii române ar trebui să fie structurate pe:

- » *Abordarea structurilor lingvistice din perspectiva funcțională: dezvoltarea competențelor de morfologie și sintaxă; dezvoltarea competențelor de scriere/redactare de texte specializate;*
- » *Abordarea structurilor de tip text din perspectiva funcțională: dezvoltarea competențelor gramaticale; dezvoltarea competenței de identificare a caracteristicilor unei varietăți de texte (literare, non-literare etc);*
- » *Utilizarea limbii asociate unor domenii de specialitate: dezvoltarea dicționarului de cuvinte și expresii asociate disciplinelor din planul cadru; construcția de texte de diferite categorii și asociate diferitelor domenii de expresie și comunicare; capacitate de analiză de text; dezvoltarea competențelor de alfabetizare funcțională pe domenii specifice;*
- » *Scrierea și înțelegerea de texte: dezvoltarea capacității de înțelegere și analiză critică a informației de tip text, inclusiv prin raportare la texte asociate diferitelor discipline din planul cadru sau din varii surse de informare cu interes pentru viața de zi cu zi (de exemplu contracte și documente);*
- » *Audiție și exprimare verbală: dezvoltarea competențelor de înțelegere și participare la comunicare, prin producerea de mesaje coerente;*
- » *Literatură și cultură: dezvoltarea competențelor privind conceptele cheie asociate analizei literare, prin raportare la literatura și cultura română precum și cea universală (cu trimiteri la literatura și cultura minorităților conlocuitoare și a spațiului geografic vicinal României);*
- » *Texte digitale: dezvoltarea competențelor privind accesarea, selectarea, utilizarea și interpretarea mesajelor/ informațiilor cuprinse în texte furnizate prin mass-media, inclusiv mediile on-line; dezvoltarea competențelor de elaborare de texte și mesaje cu sprijinul noilor tehnologii; dezvoltarea competențelor privind utilizarea eficientă a rețelelor de socializare;*
- » *Cultură media: dezvoltarea competențelor privind cultura prin media și perceperea fenomenului cultural creat prin rețele de socializare/ rețele media;*

(3) Este important ca la nivelul clasei a IX-a să se continue cu o oră de gramatică, iar celelalte două ore să fie axate pe literatură și cultivarea gustului pentru lectură.

(4) Fiind între cele 8 domenii de competență cheie, păstrarea constantă a numărului de ore pentru 2 limbi de circulație internațională este benefică pentru completarea profilului absolventului de matematică-informatică.

(5) Având în vedere deschiderea pieței muncii la nivel global, tematica acestui an de studiu, pentru ambele limbi de circulație internațională ar trebui să se pună accentul pe formarea de competențe de concepere a unor aplicații personale care să permită viitorilor absolvenți un acces la studii sau cariere în spații lingvistice externe, dar și pe:

» *Dezvoltarea de competențe de utilizare a limbilor moderne în viața de zi cu zi, în principal în zona participării elevilor la mobilități europene sau internaționale sau de purta mesajul școlii/comunității în cadrul unor evenimente organizate de școală, cu participare internațională;*

» *Dezvoltarea competențelor de utilizare a noilor tehnologii și media care să faciliteze o învățare eficientă a limbilor moderne;*

» *Dezvoltarea de competențe privind utilizarea eficientă a limbilor moderne în sprijinul unor contexte de viață, hobby-uri, a unei vieți active și responsabile prin intermediul rețelelor sociale.*

(6) În cazul ambelor limbi de circulație internațională, accentul formativ la nivelul clasei a XII-a ar trebui pus pe dezvoltarea capacităților de utilizare a limbajului specific profesiunilor viitoare spre care se pot orienta majoritar absolvenții.

(7) Nu considerăm necesar și nici util asocierea unei zone de opționale la această arie curriculară, ci introducerea în cadrul curriculumului obligatoriu a unor orientări de tip diferențiat și mai ales aplicat pe specializare.

(8) Numărul de ore este crescător, valorizând specializarea aleasă. Însă această dimensiune orară a curriculumului nu ar trebui să fie dublată de o densitate a conținuturilor, ci de o diversificare a perspectivelor din care este abordată matematica, cu echilibrarea ponderii exercițiului (care are ca scop formarea de deprinderi prea specifice) – prin introducerea unor cerințe de lucru de tip integrator/ cercetare, dezvoltarea de proiecte.

(9) Începând cu clasa a X-a, elevul trebuie să fie pus în fața unor provocări de tip asumare de sarcini de lucru în echipe, pe proiecte cu produse finale bine definite care pot include elemente

de sistematizare/ cercetare/ inovare, pentru anii superiori, inclusiv cu abordări interdisciplinare/ integratoare.

(10) În cadrul plăjei orare asociată Matematicii pentru clasele a XI-a și a XII-a, jumătate din activitățile de învățare ar trebui să fie axate pe abordări integratoare ale matematicii în științe/ realitate, astfel încât elevul să identifice corect puterea aparatului matematic și a competențelor pe care și le formează la nivelul disciplinei în context real-practic-aplicativ.

(11) A se avea în vedere faptul că examenul de bacalaureat (poate) prevede probă interdisciplinară, deci în acest an de studiu elevul trebuie să întărească învățarea în această zonă de competență care are nu numai caracter academic, cât și transversal.

(12) Având în vedere prevederea unei probe de bacalaureat interdisciplinare, la nivelul clasei a XII-a este utilă apariția acestui modul tematic interdisciplinar, care să intensifice pregătirea elevilor în contextul cerințelor probei de examen.

(13) Științele – la nivelul clasei a XI-a – trebuie să favorizeze atât o cunoaștere internă a disciplinei/ bune deprinderi de utilizare, cât și formularea de probleme reale privind rolul științei, utilizate, dezvoltare durabilă, moralitate etc. Este vârsta la care elevii pot exprima opinii pertinente și pot face designul viitorului în care vor deveni adulți și activi pe piața muncii.

(14) Eficiența curriculumului la nivelul acestei arii nu va fi afectată de lipsa posibilității de alegere, care – dacă ar fi prevăzută - ar duce la creșterea numărului de ore, ci printr-o abordare mai puțin teoreticizată și mai practică, având în vedere competențele cheie.

(15) La nivelul acestei arii curriculare, perspectiva este, inițial, de continuare a elementelor de cultură generală, cu alocarea de ore pentru fiecare dintre discipline la nivelul clasei a IX-a, urmând ca treptat aria să fie abordată interdisciplinar/integrator și cu o tentă aplicativă/ integrativă, cu încurajarea formulării de opinii pe tematici care favorizează formarea de competențe transversale din domenii cheie. De asemenea, cel puțin începând cu anul de studiu clasa a X-a, Religia poate fi completată sau curriculumul poate fi axat pe elemente de morală și de istoria religiilor care să dezvolte atitudini pozitive față de diferențele de religie, precum și dezvoltarea unei culturi a respectului față de cel diferit (migranți, alte grupuri vulnerabile etc). În plus, am considerat ca esențială menținerea pe tot parcursul liceului a disciplinei Educație antreprenorială, care să aibă, semestrial, activități de tip proiect cu produse finale utilizabile practic de către elevi. Evaluarea la această disciplină ar trebui să se raporteze strict la proiecte.

(16) În cadrul acestei arii, la nivelul clasei a IX-a, programele ar trebui să se axeze pe partea de competențe din zona artistică ce presupun educarea gustului pentru frumos, fără cerințe de exersare a abilităților specifice, urmând ca la nivelul claselor a X-a și a XI-a, conform

specializării, programele să prezinte tehnici moderne de realizare a lucrărilor de artă/ muzicii/ media, precum și cercetări care să identifice tipare.

(17) Considerăm că la nivel gimnazial, partea de educație fizică ar fi putut să acopere în totalitate abordările teoretice, lăsând loc la nivelul liceului punerii în practică a sportului, în principal prin posibilitatea de alegere a unor sporturi de echipă, care să faciliteze formarea de atitudini specifice privind fair-play, întrajutorare, urmărirea unui obiectiv comun etc. De asemenea, o atenție deosebită ar trebui acordată sprijinului elevilor pentru deprinderi de viață sănătoasă, în care exercițiul fizic trebuie să reprezinte o obișnuință (cotidian).

(18) Conform specializării, am considerat necesară valorizarea acestei arii, cu o creștere etapizată a numărului de ore în ansamblu, pornind în clasa a IX-a - când și aparatul matematic este în dezvoltare – cu o pondere mai mare a orelor de TIC, ajungând ca la final Informatica să dețină ponderea mai mare. Riscul la nivelul ariei este de a avea un curriculum rigid, în sensul în care ritmul înnoirii informației/ instrumentelor este unul care este incomparabil cu cel din alte domenii.

(19) Considerăm că întreg parcursul liceal necesită o întărire a tutoriatului pe partea consilierii și orientării, prin alocarea pe fiecare an de studiu a câte 2 ore. Dacă acordăm atenție culturii fizice, consider că este la fel de important ca elevul să aibă îndrumarea necesară – profesionalizată – în dezvoltarea personală. Evident, curriculumul va trebui să răspundă provocărilor cu care se confruntă elevul de vârstă 15-18 ani, așteptărilor sale la nivel personal și profesional, toate acestea putând contribui la formarea unei atitudini pozitive și responsabile față de propria persoană, față de familie/ viitoarea familie, față de grupuri, societate și muncă. De asemenea, ora în completare (față de doar 1 oră la nivelul curriculumului existent până la momentul restructurării) ar putea fi rezervată pentru activități care să implice responsabilitate civică / voluntariat/ intership, săptămâna „altfel” putând fi rezervată:

a. La nivelul primilor 2 ani de studiu pentru responsabilitate civică / voluntariat, sub coordonarea dirigintelui clasei (35 de ore implică 7 ore/zi de activități în această zonă);

b. La nivelul ultimilor 2 ani de studiu pentru întărirea deprinderilor de muncă și orientare profesională, prin intership.

(20) Considerăm ca important – atât pentru motivarea elevilor spre învățarea fiecăreia dintre disciplinele obligatorii, cât și pentru evaluarea modului în care este implementat curriculumul – ca la finalul clasei a X-a, în condițiile în care, în prezent, elevilor li se eliberează diplomă de finalizare a studiilor, să existe o probă de evaluare cu caracter de cultură generală, cu subiecte din fiecare arie curriculară.

(21) Este de analizat oportunitatea revizuirii distribuției orelor pe parcursul clasei a XII-a, astfel încât până la finalul semestrului I al respectivului an școlar să se încheie studiul tuturor disciplinelor care nu sunt discipline de examen de bacalaureat, semestrul al II-lea fiind rezervat exclusiv pregătirii examenului de bacalaureat și pregătirea/ completarea portofoliului personal care stă la baza aplicațiilor ce se depun pentru admiterea în universități; în acest sens, o repartizare pe semestre a orarului ar fi următoarea **(30 de ore/săptămână pentru semestrul I, respectiv 20 de ore/ săptămână pentru semestrul al II-lea):**

ARIA CURRICULARĂ	Clasa a XII-a, semestrul I ore/săptămână ⁽²¹⁾		Clasa a XII-a, semestrul al II-lea ore/săptămână ⁽²¹⁾	
	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDS)	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDS)
Limbă și comunicare	10	0	2	0
Limba și literatura română	2	-	2	-
Limba modernă 1	4	-	-	-
Limba modernă 2	4	-	-	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-
Matematică și științe ale naturii	4	2	10	0
Matematică ⁽⁸⁾	2	2 CD matematică prin proiecte / cercetare	8	-
Fizică	2 Științe aplicate	-	2 Științe aplicate	-
Chimie	-	-	-	-
Biologie	-	-	-	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-
Om și societate	4	0	0	0
Istorie	2 studii de caz	-	-	-
Geografie		-		-
Discipline socio-umane		-		-
Religie/ Morală		-		-
Educație antreprenorială	2	-	-	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-
Arte	0	0	0	0
Educație vizuală	-	-	-	-
Educație muzicală	-	-	-	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-
Educație fizică, sport și sănătate	2	0	2	0
Educație fizică	2	-	2	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-
Tehnologii	4	2	4	0
TIC	1	2 CD tehnologii aplicate	1	-
Informatică	3	-	3	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-
Consiliere și orientare ⁽¹⁹⁾	1	1	1	1
Consiliere și orientare. Dezvoltare personală.	1	-	1	-
<i>Discipline opționale</i>	-	1 CDȘ	-	1 CDȘ
TOTAL ore trunchi comun / curriculum stabilit la nivelul școlii	25	5	19	1
TOTAL	30		20	

În contextul propunerii anterioare, semestrul al II-lea presupune ca orarul elevului să conțină doar disciplinele de specializare și cele de examen – în număr de 8; această abordare ar permite ca examenul de bacalaureat să poată introduce susținerea probelor la finalul semestrului I/ începutul semestrului al II-lea, nu numai pentru probele de competențe lingvistice și informatice/tehnologii, ci și pentru disciplina la alegere (sau cea interdisciplinară).

VI.I.iii. Analiză statistică și observații

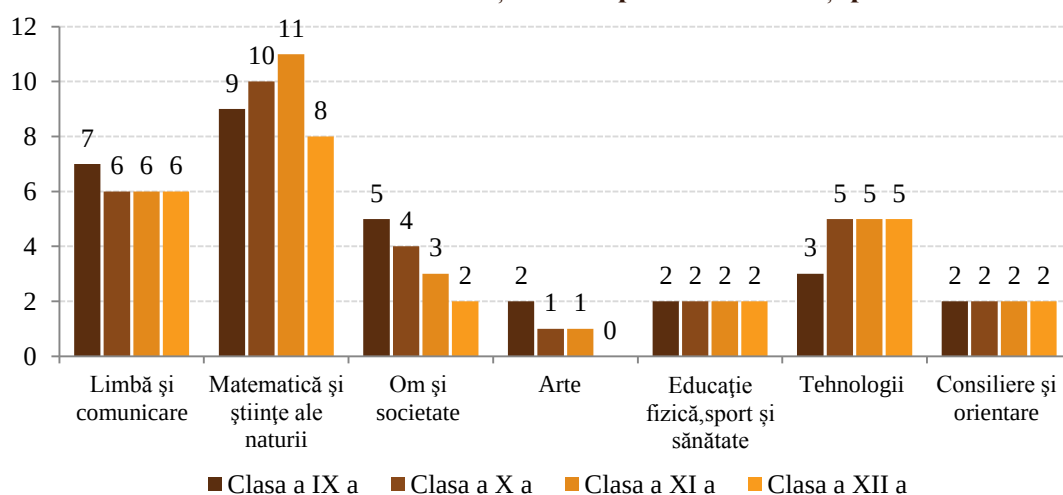
Prezentare a distribuției orelor pe arii curriculare și total ore/ săptămână/ an de studiu

Observații:

*Se referă la numărul de ore CD și CDȘ

Disciplina	Clasa a IX a		Clasa a X a		Clasa a XI a		Clasa a XII a	
Limbă și comunicare	7	0	6	0	6	0	6	0
Matematică și științe ale naturii	9	0	9	1	10	1	7	1
Om și societate	5	0	4	0	3	0	2	0
Arte	2	0	1	0	1	0	0	0
Educație fizică , sport și sănătate	2	0	2	0	2	0	2	0
Tehnologii	3	0	4	1	4	1	4	1
Consiliere și orientare	2	0	1	1	1	1	1	1
TOTAL ore trunchi comun / curriculum diferențiat /stabilit la nivelul școlii	30	0*	27	3*	27	3*	22	3*
Total ore an de studiu	30		30		30		25	

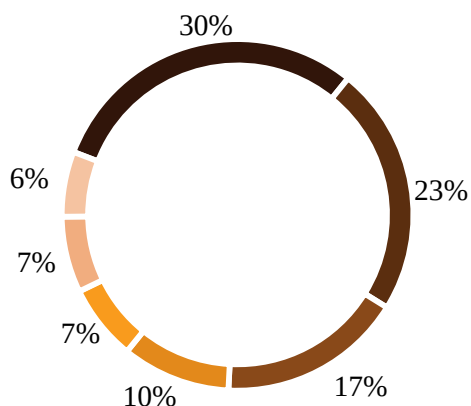
Distribuția orelor pe ani de studiu și pe arii curriculare

Clasa a IX-a

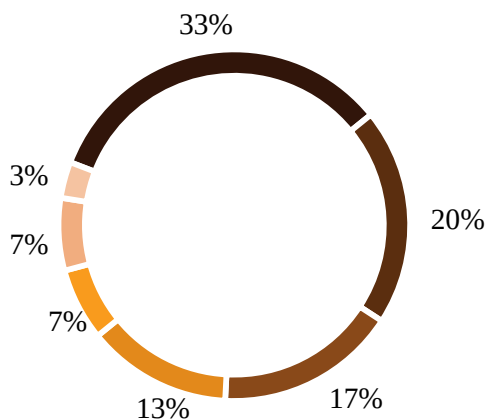
Distribuția orelor pe arii curriculare

- Matematică și științe ale naturii
- Limbă și comunicare
- Om și societate
- Tehnologii
- Educație fizică , sport și sănătate
- Consiliere și orientare
- Arte

Observații – clasa a IX-a:

- » Procentul cumulat al ariilor specific specializării este de 40%;
- » Procentul cumulat al ariilor conexe este de 60%, asigurând o trecere treptată spre zona de specializare, precum și acumularea de elemente de cultură generală, corespunzătoare zonei de învățământ obligatoriu;
- » Numărul total de ore la nivelul clasei a IX-a: 30 de ore (6 ore/zi).

Clasa a X-a Distribuția orelor pe arii curriculare

- Matematică și științe ale naturii
- Limbă și comunicare
- Tehnologii
- Om și societate
- Educație fizică , sport și sănătate
- Consiliere și orientare
- Arte

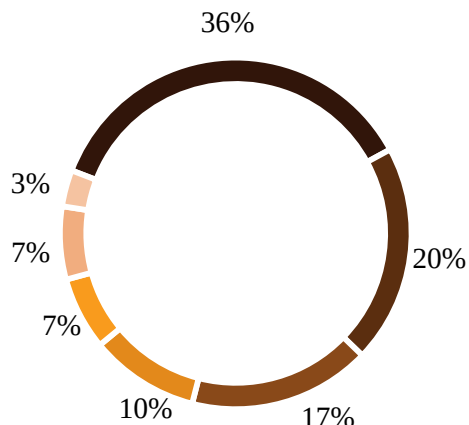
Observații – clasa a X-a:

- » Procentul cumulat al ariilor specific specializării este de 50%;
- » Procentul cumulat al ariilor conexe este de 50%, făcând trecerea spre specializare, însă acordând în continuare importanță culturii generale;
- » Numărul total de ore la nivelul clasei a X-a: 30 de ore (6 ore/zi).

Clasa a XI-a

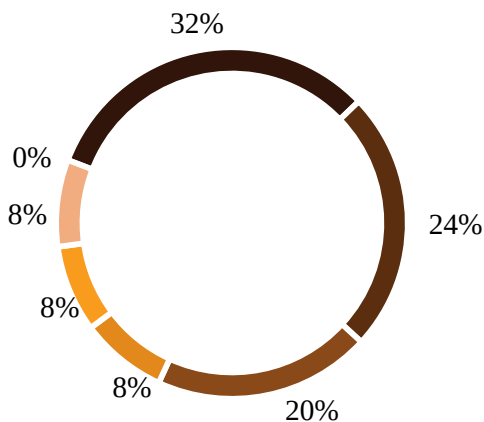
Distribuția orelor pe arii curriculare

- Matematică și științe ale naturii
- Limbă și comunicare
- Tehnologii
- Om și societate
- Educație fizică , sport și sănătate
- Consiliere și orientare
- Arte

Observații - clasa a XI-a:

- » Procentul cumulat al ariilor specific specializării este de 53%;
- » Procentul cumulat al ariilor conexe este de 47%, însă curriculumul asociat celorlalte arii trebuind să aibă o abordare care să valorizeze specialitatea, în sensul identificării acelor tematici care folosesc raționament și/sau tehnologii;
- » Numărul total de ore la nivelul clasei a XI-a: 30 de ore (6 ore/zi).

Clasa a XII-a Distribuția orelor pe arii curriculare

- Matematică și științe ale naturii
- Limbă și comunicare
- Tehnologii
- Om și societate
- Educație fizică , sport și sănătate
- Consiliere și orientare
- Arte

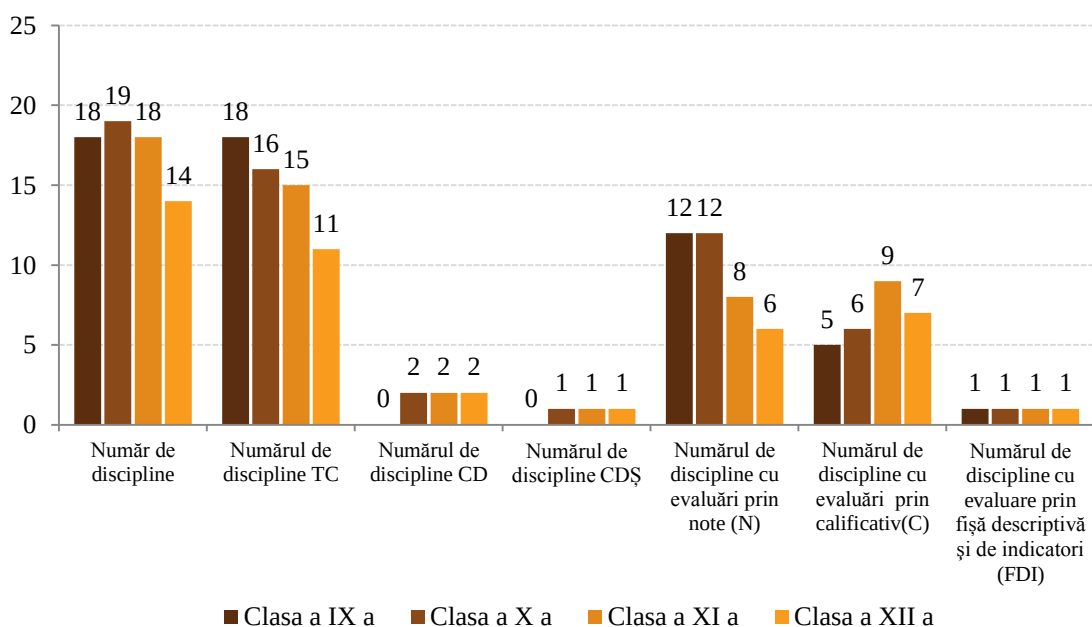
Observații – clasa a XII-a:

- » Procentul cumulat al ariilor specific specializării este de 52%;
- » Procentul cumulat al ariilor conexe este de 48%, însă curriculumul asociat celorlalte arii trebuind să aibă o abordare care să valorizeze specialitatea, în sensul identificării acelor tematici care folosesc raționament și/sau tehnologii, învățarea prin proiecte și realizarea de cercetări și studii cu caracter științific;
- » Numărul total de ore la nivelul clasei a XII-a: 25 de ore (5 ore/zi).

Centralizator privind numărul de discipline, repartizare pe tipuri (TC/CD/CDȘ), numărul de discipline după tipul de evaluare

	Clasa a IX a	Clasa a X a	Clasa a XI a	Clasa a XII a
Număr de discipline	18	19	18	14
Numărul de discipline TC	18	16	15	11
Numărul de discipline CD	0	2	2	2
Numărul de discipline CDȘ	0	1	1	1
Numărul de discipline cu evaluări prin note (N)	12	12	8	6
Numărul de discipline cu evaluări prin calitative (C)	5	6	9	7
Numărul de discipline cu evaluare prin fișă descriptivă și de indicatori (FDI)	1	1	1	1

Distribuția disciplinelor în funcție de numărul de ore și anul de studiu

	CLASA a IX-a		CLASA a X-a		CLASA a XI-a		CLASA a XII-a	
Limbă și comunicare								
Limba și literatura română	N	-	N	-	N	-	N	-
Limba modernă 1	N	-	N	-	N	-	N	-
Limba modernă 2	N	-	N	-	N	-	N	-
Discipline opționale	-	-	-	-	-	-	-	-
Matematică și științe ale naturii								
Matematică	N	-	N	1 CD – matematică prin proiecte- C	N	1 CD matematică prin proiecte / cercetare	N	1 CD matematică prin proiecte / cercetare
Fizică	N	-	N	-	N	-	N	-
Chimie	N	-	N	-	N	-		-
Biologie	N	-	N	-	N	-		-
Discipline opționale	-	-	-	-	-	-	-	-
Om și societate								
Istorie	N	-	N	-	C	-	C	-
Geografie	N	-	N	-		-		-
Discipline socio-umane	N	-	N	-		-		-
Religie/Morală	C	-	-	-	C	-	-	-
Educație antreprenorială	N	-	N	-	C	-	C	-
Discipline opționale	-	-	-	-	-	-	-	-
Arte								
Educație vizuală	C	-	C	-	C	-	-	-
Educație muzicală	C	-		-		-	-	-
Discipline opționale	-	-		-		-	-	-
Educație fizică , sport și sănătate								
Educație fizică	C	-	C	-	C	-	C	-
Discipline opționale	-	-	-	-	-	-	-	-
Tehnologii								
TIC	C	-	C	1 CD tehnologii aplicate - C	C	1 CD tehnologii aplicate - C	C	1 CD tehnologii aplicate - C
Informatică	N	-	N	-	N	-	N	-
Discipline opționale	-	-	-	-	-	-	-	-
Consiliere și orientare								
Consiliere și orientare. Dezvoltare personală.	FDI	-	FDI	-	FDI	-	FDI	-
Discipline opționale	-	-	-	1 CDȘ-C	-	1 CDȘ-C	-	1 CDȘ-C

Pe aceeași structură, însă fără a mai asocia o analiză și observații la nivelul planului cadru pentru **specializarea matematică – informatică**, facem următoarele propuneri de plan cadru pentru specializările: **științele naturii, științe sociale și pentru filologie**, păstrând ca invariant numărul de ore alocat fiecărui an de studiu (30- clasele IX-XI, respectiv 25 pentru clasa a XII-a).

VI.II. PLAN CADRU DE ÎNVĂȚĂMÂNT

CICLUL INFERIOR AL LICEULUI – Clasele a IX-a și a X-a

CICLUL SUPERIOR AL LICEULUI – Clasele a XI-a și a XII-a

FILIERA TEORETICĂ, PROFIL REAL

SPECIALIZAREA: ȘTIINȚELE NATURII

ARIA CURRICULARĂ

Disciplina	Clasa a IX-a Ore/ săptămână		Clasa a X-a Ore/ săptămână		Clasa a XI-a Ore/ săptămână		Clasa a XII-a Ore/ săptămână	
	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDȘ)	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDȘ)	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDȘ)	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDȘ)
Limba și comunicare	7	min.-max.	6	min.-max.	6	min.-max.	6	min.-max.
Limba și literatura română	3	-	2	-	2	-	2	-
Limba modernă 1	2	-	2	-	2	-	2	-
Limba modernă 2	2	-	2	-	2	-	2	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Matematică și științe ale naturii	9	-	9	2	9	3	9	-
Matematică	3	-	3	-	3	-	3	-
Fizică	2	-	2	-	2	-	6 (*)	-
Chimie	2	-	2	-	2	-		-
Biologie	2	-	2	-	2	-	-	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	2 CDȘ** – interdisciplinar – științe	-	3 CDȘ** – interdisciplinar – științe	-	-
Om și societate	5	-	4	-	3	-	2	-
Istorie	1	-	1	-	1 abordări integratoare/ proiecte	-	1 studii de caz	-
Geografie	1	-	1	-	1 abordări integratoare / dezbateri	-		-
Discipline socio-umane	1	-	1	-	-	-	-	-
Religie/ Morală	1	-	-	-	-	-	-	-
Educație antreprenorială	1	-	1	-	1	-	1	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Arte	2	-	1	-	1	-	0	-
Educație vizuală	1	-	1	-	1	-	-	-
Educație muzicală	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Educație fizică, sport și sănătate	2	-	2	-	2	-	2	-
Educație fizică	2	-	2	-	2	-	2	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Tehnologii	3	0	4	0	3	1	3	1
TIC	2	-	2	-	1	1 CD*** tehnologii aplicate în științe	1	1 CD*** tehnologii aplicate în științe
Informatică	1	-	2	-	2	-	2	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Consiliere și orientare	2	-	1	1	1	1	1	1
Consiliere și orientare. Dezvoltare personală.	2	-	1	-	1	-	1	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	1 CDȘ	-	1 CDȘ	-	1 CDȘ
TOTAL ore trunchi comun/ curriculum stabilit la nivelul școlii	30	0	27	3	25	5	23	2
TOTAL	30 TC = 30		27 TC + 3 CDȘ = 30		26 TC + 1 CD + 3 CDȘ = 30		23 TC + 1 CD + 1 CDȘ = 25	

VI.II.i. Comentarii

* Cele 6 ore de la aria Matematică și Științe, asociate disciplinelor Fizică – Chimie – Biologie, se vor acorda la doar 2 dintre disciplinele menționate, funcție de opțiunea de continuare a traseului educațional a elevului, reprezentând discipline de specializare (în acord cu cerințele domeniilor universitare). În acest sens, ar trebui ca la debutul clasei a XI-a, elevul să-și exprime o opțiune privind studiile viitoare, cu eventuala reorganizare a colectivelor de elevi pe trasee de specializare.

** CDȘ-urile interdisciplinare trebuie să conțină teme integratoare și activitatea să fie bazată pe zona experiențială/ laborator/ proiecte.

*** Orele de tehnologii aplicate în științe trebuie să dezvolte la elevi competențe de simulare în laboratorul informatic a unor situații experiențiale din domeniul științelor, precum și familiarizarea elevilor cu aplicații specifice care permit dezvoltarea de cercetări în domeniul de specializare sau a unor aplicații și produse cu caracter științific, utilizând noile tehnologii.

Observație

» Rămân valabile comentariile asociate planului cadru pentru specializarea matematică – informatică, asociate ariilor din afara ariei de specializare. De asemenea, repartizarea orelor la nivelul clasei a XII-a poate fi păstrată ca în propunerea pentru specializarea matematică – informatică.

» De menționat că în cadrul ariei Om și societate, un modul tematic asociat fiecărui an poate fi reprezentat de formarea de competențe privind responsabilitate în utilizarea rezultatelor științifice, roluri pozitive ale științelor dar și amenințări pe care le conțin noile cuceriri ale științelor.

» Tot în cadrul acestor discipline, considerăm importantă introducerea unor module tematice de istoria științelor, de prezentarea unor caracteristici ale pieței muncii, specific geo-cultural posibil de accesat de către elevi pentru continuarea studiilor sau pentru exersarea unei viitoare profesii.

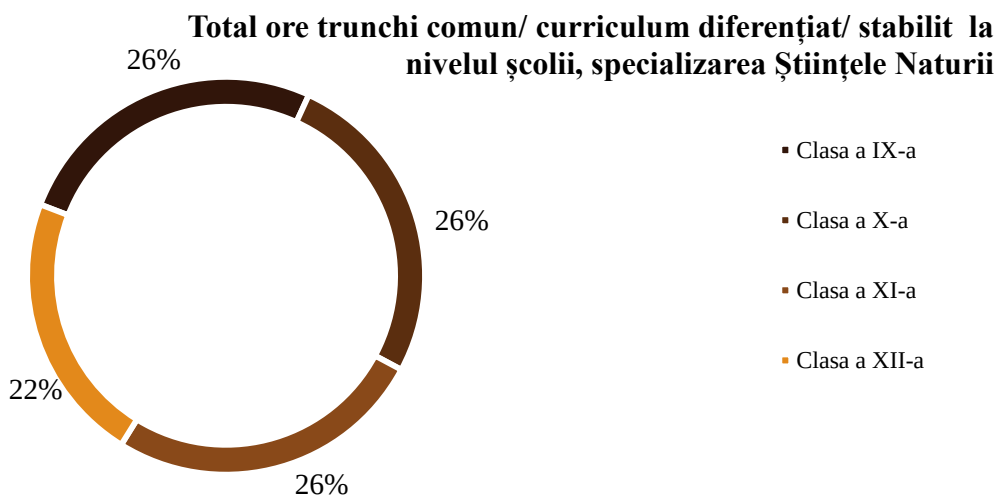
VI.II.ii. Analiză statistică și observații

Prezentare a distribuției orelor pe arii curriculare și total ore/ săptămână/ an de studiu

Disciplina								
Limbă și comunicare	7	0*	6	0*	6	0*	6	0*
Matematică și științe ale naturii	9	0	9	2	9	3	9	0
Om și societate	5	0	4	0	3	0	2	0
Arte	2	0	1	0	1	0	0	0
Educație fizică , sport și sănătate	2	0	2	0	2	0	2	0
Tehnologii	3	0	4	0	3	1	3	1
Consiliere și orientare	2	-	1	1	1	1	1	1
TOTAL ore trunchi comun / curriculum diferențiat/ stabilit la nivelul școlii	30	0	27	3	25	5	23	2
Total	30 TC = 30		27 TC + 3 CDȘ = 30		26 TC + 1 CD + 3 CDȘ = 30		23 TC + 1 CD + 1 CDȘ = 25	

Observații:

*Se referă la numărul de ore CD și CDȘ

VI.III. PLAN CADRU DE ÎNVĂȚĂMÂNT

CICLUL INFERIOR AL LICEULUI – Clasele a IX-a și a X-a

CICLUL SUPERIOR AL LICEULUI – Clasele a XI-a și a XII-a

FILIERA TEORETICĂ, PROFIL UMANIST

SPECIALIZAREA: ȘTIINȚE SOCIALE

ARIA CURRICULARĂ

Disciplina	Clasa a IX-a Ore/ săptămână		Clasa a X-a Ore/ săptămână		Clasa a XI-a Ore/ săptămână		Clasa a XII-a Ore/ săptămână	
	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDȘ)	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDȘ)	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDȘ)	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDȘ)
Limba și comunicare	7	min.-max.	8	min.-max.	8	min.-max.	6	min.-max.
Limba și literatura română	3	-	2	-	2	-	2	-
Limba modernă 1	2	-	2	-	2	-	2	-
Limba modernă 2	2	-	2	-	2	-	2	-
Limba și civilizație veche (latină/ greacă)	-	-	2	-	2	-	-	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-	-	-	-	1 CDȘ
Matematică și științe ale naturii	6	0	6	0	2	2	2	1
Matematică	2	-	2	-	2	-	2	-
Fizică	2	-	2	-	-	-	-	-
Chimie	-	-	-	-	-	-	-	-
Biologie	2	-	2	-	-	-	-	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-	-	2CD – teme integratoare privind înțelegerea lumii înconjurătoare	-	1 CD – aspecte moral-juridice privind cercetarea științifică
Om și societate	8	0	7	0	9	1	7	1
Istorie	2	-	2	-	3	-	4 ore alocate uneia dintre opțiuni (istorie sau geografie)	-
Geografie	2	-	2	-	3	-	-	-
Discipline socio-umane	2	-	2	-	2 abordări integratoare / dezbateri	-	2 - abordări integratoare / dezbateri	-
Religie/ Morală	1	-	-	-	-	-	-	-
Educație antreprenorială	1	-	1	-	1	-	1	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-	-	1 CDȘ	-	2 CDȘ
Arte	2	0	2	0	2	0	0	0
Educație vizuală	1	-	2 - Istoria artelor clasice	-	2 - Istoria artelor moderne	-	-	-
Educație muzicală	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Educație fizică, sport și sănătate	2	0	2	0	2	0	2	0
Educație fizică	2	-	2	-	2	-	2	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Tehnologii	3	0	3	0	1	1	1	1
TIC	2	-	2	-	1	1 CD tehnologii aplicate în științe	1	1 CD tehnologii aplicate în științe
Informatică	1	-	1	-	-	-	-	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Consiliere și orientare	2	0	1	1	1	1	1	1
Consiliere și orientare. Dezvoltare personală.	2	-	1	-	1	-	1	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	1 CDȘ	-	1 CDȘ	-	1 CDȘ
TOTAL ore trunchi comun/ curriculum stabilit la nivelul școlii	30	0	29	1	25	5	19	6
TOTAL	30 TC = 30		27 TC + 3 CDȘ = 30		26 TC + 1 CD + 3 CDȘ = 30		23 TC + 1 CD + 1 CDȘ = 25	

Analiză statistică și observații

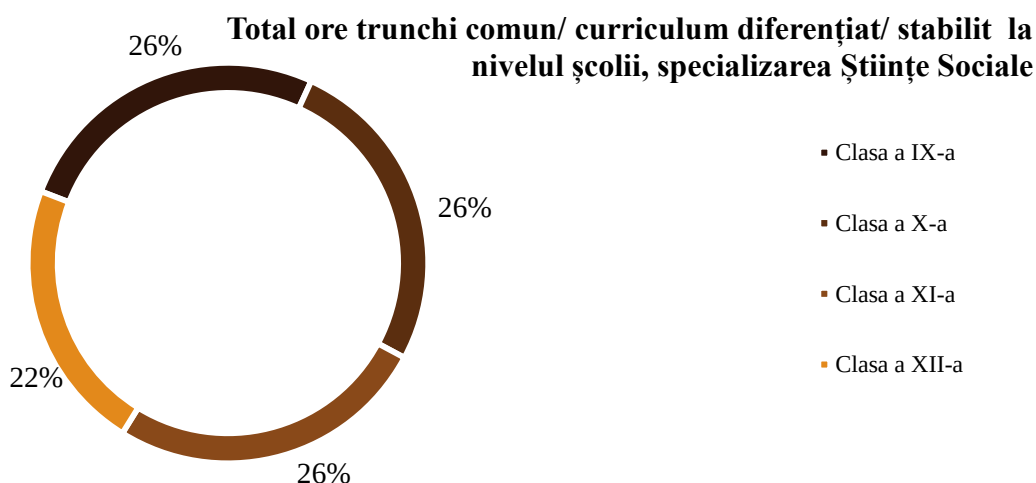
Prezentare a distribuției orelor pe arii curriculare și total ore/ săptămână/ an de studiu

Disciplina								
Limba și comunicare	7	0*	8	0*	8	0*	6	1*
Matematică și științe ale naturii	6	0	6	0	2	2	2	1
Om și societate	8	0	7	0	9	1	7	2
Arte	2	0	2	0	2	0	0	0
Educație fizică , sport și sănătate	2	0	2	0	2	0	2	0
Tehnologii	3	0	3	0	1	1	1	1
Consiliere și orientare	2	0	1	1	1	1	1	1
TOTAL ore trunchi comun / curriculum diferențiat/ stabilit la nivelul școlii	30	0	29	1	25	5	19	6
Total	30 TC = 30		29 TC + 1 CDȘ = 30		25 TC + 3 CD + 2 CDȘ = 30		19 TC + 2 CD + 4 CDȘ = 25	

Observații:

*Se referă la numărul de ore CD și CDȘ.

Datorită paletelor mai ample de trasee educaționale sau profesionale după finalizarea învățământului secundar superior, numărul de ore alocate zonei de alegere (la diferite niveluri) este crescător și considerabil mai mare față de celelalte planuri cadru.

VI.IV. PLAN CADRU DE ÎNVĂȚĂMÂNT

CICLUL INFERIOR AL LICEULUI – Clasele a IX-a și a X-a
CICLUL SUPERIOR AL LICEULUI – Clasele a XI-a și a XII-a
FILIERA TEORETICĂ, PROFIL UMANIST
SPECIALIZAREA: FILOLOGIE

ARIA CURRICULARĂ	Clasa a IX-a Ore/ săptămână		Clasa a X-a Ore/săptămână		Clasa a XI-a Ore/săptămână		Clasa a XII-a Ore/săptămână	
	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDS)	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDS)	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDS)	Trunchi comun (TC)	Curriculum stabilit la nivelul școlii (CD+CDS)
Limba și comunicare	8	min. - max.	8	min. - max.	11	min. - max.	10	min. - max.
Limba și literatura română	3	-	3	-	5	-	5	-
Limba modernă 1	2	-	2	-	2	2 CD de aprofundare la	2	1 CD de aprofundare la
Limba modernă 2	2	-	2	-	2	una dintre limbi	2	una dintre limbi
Limba și civilizație veche (latină / greacă)	1	-	1	-	-	-	-	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-	2 – a treia limbă / lingvistică	-	1 – a treia limbă / lingvistică	-
Matematică și științe ale naturii	6	0	6	0	2	2	2	1
Matematică	2	-	2	-	2 – cercetare lingvistică	-	2 – cercetare lingvistică	-
Fizică	2	-	2	-	-	-	-	-
Chimie	2	-	2	-	-	-	-	-
Biologie	2	-	2	-	-	-	-	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-	-	2 CD – teme integratoare privind înțelegerea lumii înconjurătoare	-	1 CD – teme integratoare – analiză și raționament pe text științific
Om și societate	7	0	7	0	5	0	5	0
Istorie	2	-	2	-	2 - abordări integratoare / dezbateri	-	2 - abordări integratoare / dezbateri	-
Geografie	2	-	2	-	-	-	-	-
Discipline socio-umane	2	-	2	-	2 - abordări integratoare / dezbateri	-	2 - abordări integratoare / dezbateri	-
Religie/Morală	-	-	1 – Credințe și coduri morale	-	-	-	-	-
Educație antreprenorială	1	-	1	-	1	-	1	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Arte	2	0	2	0	2	0	0	0
Educație vizuală	1	-	2- Istoria artelor clasice	-	2- Istoria artelor moderne	-	-	-
Educație muzicală	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Educație fizică, sport și sănătate	2	0	2	0	2	0	2	0
Educație fizică	2	-	2	-	2	-	2	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Tehnologii	2	0	2	0	1	1	1	1
TIC	1	-	1	-	1	1 CD limbaje și coduri	1	1 CD limbaje și coduri
Informatică	1	-	1	-	-	-	-	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Consiliere și orientare	2	0	1	1	1	1	1	1
Consiliere și orientare. Dezvoltare personală.	2	-	1	-	1	-	1	-
<i>Discipline opționale</i>	-	-	-	1 CDS	-	1 CDS	-	1 CDS
TOTAL ore trunchi comun / curriculum stabilit la nivelul școlii	30	0	29	1	24	6	21	4
TOTAL	30 TC = 30		29 TC + 1 CDS = 30		24 TC + 3 CD + 1 CDS = 30		21 C + 3 CD + 1 CDS = 25	

VII

**COORDONATELE INOVĂRII CURRICULARE
DINCOLO DE PLANUL CADRU**

Considerăm că propunerea unui plan cadru – fără corelații/ trimiteri cu / către alte componente ale construcției curriculare – implică o nedeterminare care poate lăsa loc la interpretări neconforme.

În acest sens, folosind ca bază perspectivele cuprinse în prima parte a studiului nostru, precum și anumite elemente de strategii cuprinse în publicația „*National core curriculum for preparatory education for general upper secondary education 2014*”, a Agenției Naționale pentru Educație din Finlanda (www.oph.fi/english), susținem că propunerile de planuri cadru evidențiate anterior capătă consistența necesară în baza unor argumente sau direcții de acțiune pe care le prezentăm în cele ce urmează.

VII.I. Raportat la curriculum oficial (documente), componentele sale trebuie să conțină în mod explicit referiri la:

- » *Obiectivele generale ale învățământului secundar superior- profilul absolventului;*
- » *Un plan de orientare și consiliere privind alegerea de către elevi a respectivului traseu educațional (în termeni de drepturi, obligații și oportunități la finalizarea traseului), conținând chiar referiri privind modul de implementare al ciclului de inițiere / adaptare (clasa IX-a);*
- » *Exemple de planuri individuale de învățare care să pornească de la o identificare corectă a nivelului de intrare în ciclul de învățământ și, apoi, monitorizarea rezultatelor învățării în timp real;*
- » *Obiectivele învățării și conținuturile de bază asociate disciplinelor de studiu;*
- » *Cadru de orientare privind implementarea zonelor de inovare a curriculumului, având în vedere dezvoltarea colaborării și atitudinilor participative la propria învățare;*
- » *Cadru de orientare a relației școală-familie, ca fundament al unor rezultate îmbunătățite ale învățării;*
- » *Structura procesului evaluativ intern și extern asociat procesului educațional, în cazul abordărilor formative ale procesului urmărindu-se furnizarea corespunzătoare a feed-back-ului necesar măsurilor ce trebuie luate pentru asigurarea unei învățări care să conducă la reușită educațională;*
- » *Cadru de orientare a elevului – pe parcursul învățământului secundar superior – în vederea construirii unui portofoliu relevant pentru etapa care urmează acestui nivel de studiu.*

VII.II. La nivel de implementare, curriculumul aplicat trebuie să aibă în vedere:

1. Formarea atitudinilor și valorilor de bază, precum și acțiuni care să le susțină:

- » Respect pentru viață și pentru drepturi umane;
- » Respect pentru adevăr, frumusețe și bunătate;
- » Justiție și incluziune socială, democrație și bună viațuire;
- » Abilități pentru o viață sustenabilă;
- » Ghidarea elevilor pentru a-și asuma principii de bună conviețuire, ținând cont de variatatea culturală a mediului educațional/comunitar, dar și în perspectivă, ca urmare a mobilității pieței educaționale și a muncii;

- » Dezvoltarea de competențe interculturale;
- » Încurajarea interacțiunii și implicării;
- » Toleranță și acceptare a diferențelor (de orice natură, care nu aduc atingere libertăților individuale și cetățenești);
- » Managementul conflictului dintre valorile familiale/ de grup și cele din mediul în care se desfășoară educația.

2. Definirea coerentă a învățării și competențelor de învățare, presupunând:

- » Caracter activ;
- » Orientare spre rezultate;
- » Construirea propriei învățări în termeni de eficiență, având la bază competențe de selecție, comparare, analiză, organizarea informației, interpretare, evaluare și aplicare în varii contexte;
- » Noi elemente de cunoaștere bazate pe experiențe anterioare de învățare, care să permită integrarea noutăților într-un proces coerent de asimilare, integrare, transformare și generare de opinii și acțiuni;
- » Literație, prin dezvoltarea capacităților de a înțelege, interpreta, evalua, produce și utiliza limbajul specific domeniilor de studiu, precum și a acelor care permit expunerea de argumente, opinii, păreri, mesaje în raport cu situații de învățare propuse sau în situații reale.

3. Formarea unei culturi operaționale:

- » Cerință esențială accederii în primul an de studiu asociat învățământului secundar superior, elevul regăsindu-se într-un colectiv nou, în care caracteristicile culturale și organizaționale trebuie puse în acord și prin asumarea acestora de către membrii colectivității – privită ca o comunitate de învățare;

4. Definirea mediului de învățare și a metodelor de lucru:

- » Accent pe formarea la elevi a capacităților de abordare sistematizată a învățării, în baza unor strategii care facilitează învățarea de a învăța;
- » Elevii trebuie să-și formeze/ dezvolte abilități de muncă independentă, de muncă în echipă, de utilizare a tehnologiilor și de căutare a informației relevante în sensul eficientizării învățării, de a se evalua sau a fi participativi într-un proces de evaluare colegială;
- » „Versatilitatea” mediului și metodelor reprezintă o caracteristică de actualitate pentru crearea motivației, captarea și menținerea interesului pentru învățare, abordări diferențiate; combinarea activităților individuale, în perechi, în grupuri și dezvoltarea de proiecte permit modelarea experiențelor de muncă viitoare, ceea ce mărește învățarea; starea de bine a elevului și reușita școlară sunt favorizate de variabilitatea implicată de mediu – face-to-face, blended-learning, e-learning – în acest sens, noile tehnologii multiplicând și diversificând mediile de învățare, școala – ca spațiu fizic – fiind un mediu de egală influență cu mediile virtuale;

- » Mediul și metodele trebuie să pună accent pe dezvoltarea capacităților de comunicare și a calității mesajelor, deci în zona domeniilor cheie de competență (transversale), ceea ce presupune lucru în echipă la nivelul cadrelor didactice; având în vedere că orice situație relațională – personală/profesională – presupune comunicare, reușita acestuia depinde de formarea de competențe lingvistice, deținerea proprietății termenilor din diverse domenii, cultură generală care să permită conexiuni, logică și deprinderi de argumentare;
- » Schimbul de bune practici este facilitat de noile tehnologii; astfel, peer-to-peer learning devine un concept care depresurizează încărcarea pe profesor și o distribuie în relația colegială, relație care devine vector al învățării;
- » Predarea în echipe reprezintă un câștig în facilitarea învățării interdisciplinare și mai ales formării de competențe cheie; această abordare necesită o atenție crescută în ceea ce privește acordarea obiectivelor ce trebuie atinse de la nivel individual / disciplinar, la nivel interdisciplinar și presupune, de regulă, desfășurarea de activități de tip proiect sau de tip studii de cercetare;
- » Organizarea de activități extra-curriculare, care să întărească la elevi sentimentul de apartenență la comunitatea de învățare, va conduce, de asemenea, la reușita învățării;
- » Indiferent de mediile și metodele de învățare, în rolurile profesorului trebuie inclus – și crește ca importanță – acela de ghid al elevului aflat în procesul de învățare, iar în rolurile elevului trebuie inclus acela de decident al propriului plan de învățare.

5. Consilierea și orientarea:

5.1. Ghidarea și consilierea elevilor în vederea:

- » abordării învățării în baza unor planuri de învățare;
- » stabilirii unor obiective realiste;
- » luării celor mai bune decizii în raport cu propriile studii, cu propriul viitor sau privind situații particulare de viață;
- » propriei monitorizări și (auto)evaluări a învățării;
- » formării unei atitudini de respect față de educație și muncă;

Trebuie realizate în baza unei profesionalizări în acest domeniu și intră atât în atribuțiile consilierilor școlari – pentru aspecte generale educaționale sau de consilierea de specialitate, cât și în cele ale fiecărui cadru didactic – în raport cu disciplina pe care o predă;

5.2. Orientarea elevilor:

- » prin acces la informație relevantă care să fundamenteze propriile alegeri;
- » înspre identificarea corectă a implicațiilor asociate fiecărei alegeri – imediate, dar mai ales în viitor – definitorii la finalizarea ciclului de școlarizare pentru continuarea traseului educațional sau integrării pe piața muncii;
- » crearea de rețele de informare pe orizontală (dependențe intra-sistemice de nivel) și pe verticală (dependențe inter-sistemice).

6. Fundamentarea planului individual de învățare:

- » În baza achizițiilor anterioare, nivelul de competență fiind evaluat la începutul fiecărui an de studiu;

- » Prin stabilirea unor obiective specifice de învățare, raportate la diagnoza anuală și monitorizate prin evaluările curente și sumative aplicate pe parcursul anilor de studiu;
- » Prin stabilirea programelor și metodelor de studiu, precum și a măsurilor suportive pentru reușita învățării;
- » Prin corijarea acestuia înspre binele educațional al elevului, în funcție de recomandările consilierilor și profesorilor, în baza nivelului de îndeplinire a obiectivelor de etapă propuse.

7. Oferirea unor pachete de servicii de asistență pentru elevi:

7.1. Cu scopul de:

- » A asigura un mediu de învățare sigur și sănătos;
- » A preveni eșecul școlar;

7.2. Presupun:

- » Întărirea colaborării dintre școală-familie, la inițiativa școlii, prin facilitarea situațiilor de dialog (întâlniri, comunicări etc), cu scopul menținerii interesului familiei privind reușita învățării propriilor copii; în acest sens, informarea periodică a reprezentanților legali ai elevilor – privind situațiile școlare ale propriilor copii, asupra alegerilor și oportunităților pe care școala le oferă elevilor, dar și asupra consecințelor alegerilor sau acțiunilor propriilor copii în raport cu învățarea – este esențială în termeni de bună colaborare; existența unei strategii bine conturate la nivel de documente curriculare privind relația școală-familie favorizează dezvoltarea unor comunități de învățare cu rezultate școlare conforme; în cadrul acestor strategii pot fi implicate și alte instituții sau autorități (comunitate locală etc);
- » Suport pentru elevii cu cerințe educaționale speciale sau care au nevoie de sprijin psihic, psihologic sau social în relație cu procesul de învățare;
- » Acțiuni la nivel instituțional pentru asigurarea unui mediu sănătos și sigur;
- » Existența unor strategii pentru situații speciale în care se pot afla elevii (probleme personale, medicale, alte situații critice), vizând inclusiv sprijin specializat pentru atingerea obiectivelor de învățare.

Autorii mulțumesc celor care au primit materialul de față, spre consultare, și au contribuit cu opinii care au permis o rafinare a construcției curriculare: prof. Sultana Chebici (Biologie), Colegiul Național Ion Creangă, București, prof. Ovidiu Șontea (Matematică), Colegiul Național de Informatică Tudor Vianu, București, prof. Constantin Vrînceanu (Limba Română), Liceul de Artă, Buzău, prof. Alexandru Constantinescu, Colegiul Național Spiru Haret București (Matematică), prof. Carmen Elena Almășan, Colegiul Național Iulia Hașdeu, București (Geografie), prof. Valentina Bilcea, Colegiul Național Spiru Haret, București (Istorie), prof. Corina Buzoianu, Colegiul Național Spiru Haret (Limba română) și prof. Mirela Elena Deneș, Colegiul Național Mihai Eminescu, București (Limba română).

VIII

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Jerrim J. – „Culture, not just curriculum”, determines east Asian school success,
<https://www.theguardian.com/world/2014/oct/09/east-asian-school-success-culture-curriculum-teaching>
2. Desai V., „The U.S. must start learning from Asia”,
<http://edition.cnn.com/2010/OPINION/12/07/school.results.us.asia.desai/index.html>
3. Lam K. - Curriculum Reform in Chinese Secondary Education,
<https://wenr.wes.org/2010/02/wenr-february-2010-feature>
4. Kauppinen J. - Curriculum in Finland, 2016,
https://www.dge.mec.pt/sites/default/files/Noticias_Imagens/1_curriculum_in_finland.pdf
5. [https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Finland:Teaching and Learning in General Upper Secondary Education](https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Finland:Teaching_and_Learning_in_General_Upper_Secondary_Education)
6. [https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Finland:Organisation of General Upper Secondary Education#Organisation of the School Year](https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Finland:Organisation_of_General_Upper_Secondary_Education#Organisation_of_the_School_Year)
7. School Education in France, 2012,
http://media.eduscol.education.fr/file/dossiers/50/3/enseignement_scolaire_VA_135503.pdf ,
www.eduscol.education.fr/dossiers
8. National Institute for Educational Research- „An International Comparative Study of School Curriculums”, 1999,
https://www.hurights.or.jp/archives/human_rights_education_in_asian_schools/section2/2000/03/an-international-comparative-study-of-school-curriculum.html
9. Finnish National Board of Education, „National core curriculum for preparatory education for general upper secondary education 2014”,
http://www.oph.fi/download/158820_national_core_curriculum_for_preparatory_education_for_general_upper_second.pdf
10. <https://www.freepik.com/>

Material realizat cu sprijinul:

**Casa Corpului Didactic a Municipiului București
Editura Atelier Didactic**

Director: Gabriel Narcis Vrînceanu

Redactor Șef: Laura Rudeanu

București, Splaiul Independenței nr. 315 A, Sector 6

Tel: 021/313.49.01; Fax: 021/313.49.27

www.ccd-bucuresti.org

COD ISBN 978-606-8923-08-6